

כי קרוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

ובאנש

אתמה עתיד לבנוורתה

ימי בין המצרים באספקלריה חסידית •
התוועדות מרוממת עם הגה"ח
הרב חיים שלום דייטש שליט"א

הכוח של התרת נדרים
'החוזר' הגה"ח הרב יואל
כהן זצ"ל

אור דבק במאור
דרכו של המגיד ממזריטש
אל הבעש"ט זי"ע

גדולים מעשי צדיקים
ביאורי חסידות נפלאים
בסוגיות הדף היומי

צרפת שקלה מעלה

ביקור מיוחד בממלכת התשובה
שהקים שליח הרבי, הגה"ח רבי
שמואל אזימוב זצ"ל

מעלת הנדרים והכוח להתרתם

לשם שמיים ומנצלם לעבודת ה', שכן בכל דבר גשמי יש ניצוץ של קדושה, והשימוש בו לשם שמיים מברר את הניצוץ ומעלה אותו לשורשו ומקורו.

בהקשר לכך ידוע פתגמו של הבעש"ט על הפסוק "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף" (תהילים קז,ה), שכאשר אדם רעב או צמא למאכל ומשקה, והוא סבור שהוא רוצה את המאכל הגשמי עצמו, הרי באמת הסיבה לכך היא ש"נפשם בהם תתעטף" - יש ה'נפש' והניצוץ ה'עטוף' ומוסתר בתוך המאכל הגשמי בבחינת גלות, והרעב והצמא הם ביטוי לתשוקת הנשמה לברר ולהעלות ניצוץ זה לקדושה (כתר שם טוב קצד).

כל זה נכון בשעה שהאדם משתמש בדבר הגשמי באמת לשם שמיים; ברם, כאשר אין הוא עומד בדרגה זו, והשימוש שלו בדבר הגשמי הוא מפני העריכות והעונג הגשמי שבו, הרי אז לא דיי שלא יעלה את הדבר לקדושה אלא אדרבה, הדבר עלול להוריד את האדם ממדרגתו הרוחנית, והוא עלול להפוך חלילה לזולל וסובא, ויותר מזה, וכתוצאה מכך עלול להידרדר ולהיכשל אפילו באיסור, כנ"ל. במקרה כזה הוא מצווה "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ,א), לקדש את עצמו בדברים המותרים.

לכן נאמר בגמרא: "עם הארץ אסור לאכול בשר" (פסחים מט,ב). שכן בשר אינו מאכל המוכרח לקיום האדם, אלא מאכל חומרי וגם, שיש בו תאוה ותענוג גשמיים. לכן היחס אליו

משתנה בין אדם לאדם. תלמיד-חכם מסוגל להתעלות מהתאוה החומרית שבבשר ולפעול בעצמו להשתמש בו כראוי ולהפיק ממנו תועלת לעבודת ה', וכמאמר: "דלא אכלי בשרא דתורא" [= שלא אכלתי בשר שור, ולכן], "לא דקדקתי טעמו של דבר" (ב"ק עב,א ורש"י). ואילו עם הארץ, העלול לאכול את הבשר מתוך תאוה ולא לשם שמיים - "אסור לאכול בשר", ובעבורו הפרישות טובה ורצויה.

לכן אין סתירה בין מאמרי חז"ל השונים בעניין הפרישות, כי שניהם אמת, וזה תלוי בדרגת האדם: דברי הירושלמי "עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא אכל" - נאמרו באדם העומד במדרגה גבוהה, שבוודאי יפעל בעצמו לאכול את המאכל לשם שמיים, ואז יברר את הניצוץ שבו ויעלהו לקדושה. אם כן, כאשר "ראתה עינו" פירוש הדבר שמלמעלה זימנו לו את המשימה לברר ולהעלות דבר זה, ולכן הוא עתיד ליתן דין וחשבון על שראה ולא אכל. אבל כאשר אין הוא עומד בדרגה זו, והוא עלול להיכשל באכילה לשם מילוי תאוותו, בזה אין כל מעלה, ואדרבה, האכילה עלולה לפעול בו ירידה; ואז המעלה היא בפרישה דווקא.

מזה יובן בקשר לענייננו - הסתירה בעניין הנדרים, שהמשנה באבות מדברת בשבח הנדרים, "נדרים סייג לפרישות", ואילו בירושלמי נדרים מבואר שהם דבר לא-רצוי, ו"דיין מה שאסרה עליך תורה" - שגם זה תלוי במצבו של האדם ומדרגתו. אדם העומד בדרגה גבוהה ומסוגל להעלות לקדושה כל דבר שמשמש בו, אינו זקוק לנדר, ואילו אדם בדרגה נמוכה, שדברים גשמיים עלולים למשוך אותו ולהורידו ברוחנית והוא זקוק לפרישות - לגבי הנדרים הם מעלה.

בתחילת פרשת מטות מדובר על דין הנדרים, "איש כי ידור נדר לה'... ככל היוצא מפיו יעשה" (מטות לב,ג), ופירש רש"י: "נדר - אומר הרי עלי קונם (קרבן) שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני". עניין הנדר הוא "שיאסור על עצמו דברים המותרים לו" (רמב"ם ריש הלכות נדרים). בהמשך הפרשה מבואר דין הפרת נדרים על-ידי האב או הבעל, וכן דין התרת נדרים על-ידי החכם.

בעניין הנדרים מוצאים אנו סתירה לכאורה. המשנה במסכת אבות (פ"ג מ"ג) אומרת: "נדרים - סייג לפרישות". הנדרים הם 'סייג', גדר וחיוק (רש"י) לפרישות. ומההקשר שם מובן שזו מעליותא: "מסורת סייג לתורה, מעשרות סייג לעושר, נדרים סייג לפרישות" - תורה ועושר הם בוודאי דברים טובים, ומכאן עולה שגם 'פרישות' היא דבר טוב.

כך מובן גם מהברייתא הידועה של רבי פינחס בן-יאיר: "פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי רוח הקודש, רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים" (ע"ז כ, ב. סוף סוטה). אם הפרישות מביאה לכל המעלות האלה, מובן שהיא דבר טוב ונעלה, ואם כן גם הנדרים, שהם סייג לפרישות, הם דבר חיובי.

לעומת זה, בתלמוד ירושלמי משתמע לכאורה אחרת, שהפרישות מדברים מותרים ובכלל זה הנדרים,

הם דבר לא-רצוי שעדיף להימנע ממנו. בירושלמי נדרים (רפ"ט) נאמר שהנודר נחשב חוטא על נפשו, והגמרא מבארת: "לא דיין מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים?!" הרי שלא ראוי לנדור ולאסור דברים המותרים לאדם. יותר מכך נאמר בירושלמי (סוף קידושין): "עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא אכל!" הרי שהגמרא שוללת בפירוש את כל מושג הפרישות.

ודרוש ביאור, איך יתאימו דברי המשנה והברייתא בשבח הפרישות והנדרים, עם דברי התלמוד הירושלמי?

עם הארץ אסור לאכול בשר

מבואר בספרים ששני הדברים אמת, וזה תלוי במצב האדם ובדרגתו הרוחנית:

רבינו יונה כותב שאדם צריך לפרוש מתאוות היתר כדי שלא להיכשל באיסור, באומרו לליבו: "הן בהיתר לא אמלא תאוותי ואיך אשלח ידי באיסור" (שערי תשובה שער א,לב). וכמובא בספרי מוסר, שצריך לפרוש משבעים שערים של היתר כדי להינצל משער אחד של איסור (חובות הלכות שער התשובה פ"ה. ר"ח שער הקדושה בתחלתו ובפס"ו). כשאדם מתרגל לעשות ככל העולה על רוחו, זה מתחיל מתאוות היתר, אבל עלול להידרדר ולהגיע לאיסור ח"ו. זוהי מעלת הפרישות.

מזה מובן שהדבר תלוי במצבו של האדם. כשהאדם הוא במצב הראוי והנעלה, "האלוקים עשה את האדם ישר", אין צורך בפרישה מענייני העולם, ואדרבה, יש מעלה שהאדם משתמש בענייני העולם

סיבת החומרות והגזירות בדורות המאוחרים

על-פי יסוד זה, שמעלת הזהירות והפרישות מענייני העולם הגשמי היא לאדם בדרגה נמוכה ברוחניות, כדי להצילו מכישלון, אפשר להבין עוד דבר:

רוב תקנות וגזירות חז"ל, המהוות גדרים וסייגים למצוות התורה – נתקנו על-ידי התנאים בימי בית המקדש השני. בתקופת קדומות יותר לא נהגו רוב הגזירות והסייגים. ולכאורה יש לשאול: ממה נפשך, אם זה אסור, למה היה הדבר מותר בדורות הקודמים; ואם אין בו איסור, למה גזרו עליו?

ההסבר מובן לאור האמור לעיל: ימי בית ראשון היו תקופה נעלית יותר מבחינה רוחנית, תקופה שבה האיר בעולם האור האלוקי בגילוי. אפילו תקופת גלות בבל, על אף החורבן, הייתה במובנים מסוימים המשך לתקופת בית ראשון. לדוגמה, הנבואה נמשכה גם בגלות בבל, ואילו בבית שני נפסקה. לכן, כל עוד האיר האור הנעלה של תקופת בית ראשון, לא היה צורך כל-כך בגדרים וסייגים, ואילו בתקופת בית שני, כשהחושך בעולם התגבר, התעורר הצורך לתקן ולגזור את הגדרים והסייגים שתיקנו חז"ל, כדי להתגונן מחושך העולם.

כמובן בדורות מאוחרים יותר, מדור לדור התוספו על-ידי חכמי הדורות התקנות והידורים. תחילה על-ידי התנאים בתקופת בית שני ואחריו, אחר-כך על-ידי האמוראים חכמי הגמרא, ואחר-כך על-ידי הגאונים, הראשונים והאחרונים. ככל שהדורות נמשכו הוסיפו חכמי הדורות עוד ועוד חומרות, איסורים, תקנות והידורים.

ההסבר לכך הוא כאמור לעיל: הדורות הקודמים קדמו גם במעלה, באור ובגילוי האלוקי שהאיר בהם, ולכן לא היה צורך בהרבה סייגים וחומרות. ככל שהדורות התאחרו, התמעט האור ואילו חושך העולם גבר, ולכן התעורר צורך ביותר תקנות וגזירות של פרישות והתרחקות, שסייעו להילחם בחושך העולם.

כמו כן בכל דור ודור, אנשים בעלי מדרגה, שכל מעשיהם לשם שמיים, אין להם צורך לפרוש מהעולם, ואילו אלו שענייני העולם הגשמיים עלולים למשוך אותם ולהורידם ברוחניות – מוטל עליהם לפרוש מתאוות גשמיות, ו"נדרים סייג לפרישות" כנ"ל.

החכם רואה את הנולד

ואולם, על אף מעלת הנדרים, מבואר בהמשך הפרשה גם דין הפרת הנדרים והתרתם: "ואם הניא אביה אותה ביום שמעו וגו'", "ואם ביום שמוע אישה יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה". כמובן החכם מתיר את הנדר, שנאמר "אל ראשי המטות" – "לימד שהפרת נדרים ביחיד מומחה" (רש"י). המשותף לכל אלה, שלמרות שהאדם נדר, יכול אדם נעלה ממנו – האב, הבעל או החכם – לבטל את הנדר. ויש הבדל בין אב ובעל וחכם: "שהחכם בלשון התרה ובעל בלשון הפרה" (רש"י פסוק ב ד"ה "זה הדבר"). הפרת האב והבעל חלה רק מכאן ולהבא, ואילו "חכם עוקר את הנדר מעיקרו" (כתובות עד, ב).

ביאור העניין ברוחניות:

הפרת הנדר או התרתו הן לאדם שהיה זקוק לנדר. היינו אדם שמצד מדריגתו יש חשש שגשמיות העולם תגרום לו ירידה רוחנית. ובכל-זאת, כשהוא מגיע לחכם, ליהודי הנעלה ממנו, ומתחבר איתו – פועל החכם שגם הוא לא יזדקק לנדר.

עניינו של חכם הוא: "איזהו חכם הרואה את הנולד" (תמיד לב, א). מבואר בתניא (פמ"ג) הפירוש בזה: "שרואה כל דבר איך נולד ונתהווה מאין ליש בדבר ה' ורוח פיו יתברך". כשהחכם מסתכל על העולם, אין הוא רואה בו מציאות. הוא רואה שבעצם אין כאן שום מציאות עצמאית, אלא הכול נולד ומתהווה בכל רגע מחדש מהקב"ה, "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". החכם רואה שהקב"ה אומר כל הזמן "יהי רקיע" ומזה מתהווים הרקיעים, ואם יפסיק לרגע לברוא ולהוות אותם –

יחזרו הרקיעים לאין ואפס. וכן בכל הדברים שבעולם.

לכן לגבי החכם, "הרואה את הנולד", אין חשש שהעולם הגשמי יגרום ירידה. חשש כזה שייך רק לגבי אדם שהדבר הגשמי נחשב למציאות בעיניו, ואצלו יש תפיסת מקום לעריבות ולעונג הגשמיים, ולכן מתחוללת בו מלחמה בין הנפש האלוקית לנפש הבהמית, אם לאכול את המאכל לשם שמיים או לשם מילוי תאוותו. אבל לגבי החכם, הרואה שהדבר הגשמי אינו מציאות כלל, אלא רק היותו נולד ומתהווה על-ידי הקב"ה בכל רגע ורגע מאין ליש – אין כאן מלכתחילה שום שאלה ושום התמודדות.

לכן כשיהודי מן השורה מתחבר עם החכם ומושפע ממנו, נותן לו החכם כוח להתיר את הנדר ולהשתמש בדבר הגשמי בצורה הראויה.

ובפירושו פנימי יותר: אצל כל יהודי יש בחינת ה'חכם' שבו, הבחינה בנפש ה"רואה את הנולד". וכאשר הוא מעורר בחינה זו בנפשו, בכוחו "להתיר את הנדר", כי אז אין חשש שיבוא כמגע עם דברים גשמיים וחומריים, שכן גם בהם הוא רואה רק את הקב"ה, איך שהקב"ה מהווה אותם תמיד מאין ליש, ו"אין עוד מלבדו".

בדומה לזה אנו מוצאים בשבת, שיש הבדל בהלכה בין אכילה בימות החול לאכילה בשבת. במשך השבוע יהודי צריך להשתדל שהאכילה תהיה כדי שיהיה לו כוח לעבוד את ה', ואל לו להתעניין בטעם ובעריבות ובעונג שבמאכלים. ואילו בשבת "מצווה לענגו באכילה ושתיה". התענוג הגשמי שבמאכל לא רק מותר, אלא הופך למצווה. הייתכן?

כשיהודי מן השורה מתחבר עם החכם ומושפע ממנו, נותן לו החכם כוח להתיר את הנדר – להשתמש בדבר הגשמי בצורה הראויה

אלא מבואר בספרים ששבת היא בחינת 'חכמה'. בשבת מאירה אצל יהודי בחינת "חכם הרואה את הנולד", והוא רואה בכל דבר איך שהוא מתהווה תמיד מאין ליש ו"אין עוד מלבדו". לכן גם במאכל הגשמי ניתן לראות קדושה, ואפילו העונג הגשמי הופך לקדושה ומצווה (זו פנימיות העניין ש"מפריץ נדרים בשבת" (משנה שבת קנ"א) – השבת נותנת כוח להפר את הנדרים, שלא יהיה צורך לפרוש מהגשמיות).

מובן שכדי שאכילת השבת אכן תהיה עניין של מצווה וקדושה, על האדם להתייחס לגשמיות בצורה הנכונה, לעבוד עם עצמו שהעונג הגשמי מצד עצמו לא יתפוס אצלו מקום, ואז יוכל להתעלות לדרגת השבת, החכמה, שירגיש ויפנים שלמרות שזה עונג גשמי, הרי שהשבת הופכת זאת למצווה, שכן מצד הארת החכמה שבשבת מורגש בגלוי ש"אין עוד מלבדו".

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ד ע' 1076 – אוצר לקוטי שיחות במדבר, שיחה ג לפרשת מטות)

אלפי יעדים, נתיב אחד!

נתיב מדיה - היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!

אלפי בתי כנסת נהנים כל שבוע מחלוקת עלוני השבת בצורה הטובה והמשתלמת ביותר.

רוצה שהעלון שלך יגיע ליעדו?
טלפון אחד והוא בנתיב הנכון.
☎ 074-703-5009

א חסידישע פארבריינגען

עם הגה"ח הרב חיים שלום דייטש, ראש כולל 'צמח צדק'

המהפך של הגלות

במי תלויה המתקת המים המרים < למה רבי ברוך ממז'בוז' הסתגר ולא נכנס לטיש, ומה גרם ל'ו לצאת מחדרו > מה טמון בתוך הגלות הקשה והאם אנחנו אכן מבינים את זה < התרופה טובה, אבל לא צריך להשתמש בה כל החיים > התועדות מעוררת לימי בין המצרים

ממש התקדם, אבל הוא לא הסכים לוותר על הגויה שהוא היה חי איתה. הרב שבתי ניסה לדבר איתו על פרידה ממנה, אבל לא הצליח לשכנע אותו. בכל זאת, הוא כן הצליח לקחת אותו ל'ארה"ב להיפגש עם הרבי. הם הגיעו לרבי ביום ראשון, בזמן ה'שליחות מצוה' לצדקה. אותו יהודי סיפר לרבי בקיצור מה מצבו, ואז הרבי אמר לו: "אני מקנא בך! לי, הקב"ה לא נתן כאלה ניסיונות, אבל לך הקב"ה נתן את הניסיון הזה. כנראה יש לך יש כוחות לעמוד בו!" המפגש עם הרבי ארך דקות ספורות, וממנו היהודי ירד לבית הכנסת למטה. הרב סלבוטצקי ירד לשם כמה דקות אחריו, וכשהגיע ראה אותו יושב ובוכה. כשהתקרב, היהודי הרים את העיניים ואמר באיטלקית "פיניטו!", כלומר, הוא יסיים את הקשר אם הגויה.

אתם מבינים שהרבי לא דיבר בצחוק. אם הרבי אמר שהוא מקנא ביהודי הזה, בוודאי יש בזה אמת. אני לא יודע להסביר את הקנאה הזאת, אבל ברור שיש מעלה ליהודי שזכה לעמוד מול ניסיונות בעבירות חמורות, כמו שאומרים: 'ראש בראש'. זאת מעלה שניתנה דווקא לאנשים נמוכים, אבל הצדיקים אומרים שהם מקנאים בכוחות המיוחדים של היהודים האלו.

יש עוד סיפור שממחיש את העיקרון הזה, על רבי ברוך ממז'בוז'. מספרים שפעם אחת בליל שבת הוא עמד להיכנס לטיש, ופתאום נעצר וחזר לחדרו. רק אחרי הרבה זמן הוא יצא פעם שנייה וערך את הטיש. אחר כך הוא הסביר, שבכל פעם שהוא נכנס לטיש הוא מתבונן בכל החסידים מסביב, ורואה איך לכל אחד מהם יש מעלה מיוחדת שאין לו. באותו יום, תוך כדי הכניסה לטיש, הוא ראה יהודי שהגיע לטיש מיד אחרי עבירה מאוד חמורה. העבירה הייתה כל כך מזעזעת, עד שהוא לא הצליח למצוא מעלה ביהודי הזה, ולכן הוא לא נכנס לטיש. אחרי הזמן שהוא היה בחדר הוא החליט לצאת בכל זאת, כי הוא אמר לעצמו שאם הוא היה עושה כזאת עבירה, הוא לא היה מעז להגיע לטיש של הרבי...

בכל אופן, על הווארט של המגיד שדיבר על מי מרה, ה'צמח צדק' מביא מדרש נפלא. המדרש מדבר על התפילה של משה רבינו אחרי חטא העגל: 'ויחל משה'. הוא אומר שבארמית המילה 'חליא' מתפרשת לפעמים מלשון מתיקות. כשמשה עמד להתפלל, הוא כביכול "המתיק את פני ה' אלוהיו". המדרש מסביר, שבמרה משה רבינו התלונן לקב"ה על המים המרים, וטען שלא היה צריך לברוא אותם. הקב"ה ענה שהמים הללו הם מעשי ידיו ולא צריך לבטל אותם, אלא שצריך ללמוד איך להתפלל עליהם, כך שהמירות שבהם תמתק. כשהגיעה שעת המבחן של העגל, בה הקב"ה רצה למחות את עם ישראל, משה רבינו פנה לה' בבקשה להמתיק את המירות של כלל ישראל, במקום חלילה למחות אותם.

איך באמת אפשר למצוא תוכן טוב בצרות

יש ווארט מיוחד של המגיד ממזריטש על הפסוק: 'ויבאו מן־הים ולא יכלו לשותת מים מן־הים כי מרים הם' - שהמילים "מרים הם" מתייחסות לבני ישראל. למה הם לא יכלו לשתות מים ממרה? בגלל שהם עצמם היו מרים. אם המים יהיו מתוקים או מרים - הדבר תלוי באדם עצמו. כידוע, בבריאת העולם הקב"ה הוריד מים תחתונים למטה, והם בוכים ומבקשים לחזור להיות לפני ה'. המים הללו הם המדרגות התחתונות של החיות האלוקית, והם פועלים כמו מי סוטה, שגם הם מי המרים המאררים. במי סוטה מפורש שהפעולה של המים תלויה באישה. אם היא טהורה, המים יברכו אותה. ואם היא טמאה, היא תפגע מהם.

אם הפעולה של המים תלויה רק בנו, לכאורה ברור שבמים המרים עצמם יש כוחות טובים. וכדי שהטוב שבמים האלו יתגלה, צריך אדם טוב שעל ידו יתגלה הטוב שבמים. אבל בני ישראל לא יכלו לגלות את הטוב שבמים, כי הם היו במצב של מרירות. המיתוק של המים נעשה רק על ידי שהקב"ה אמר למשה לזרוק עץ לתוך המים. המגיד אומר, שהעץ הזה גרם למה שכתוב מיד אחר כך: 'ויבאו אילמה'. המילה 'אילמה', היא בעצם שם אֵלֵהִים, בהיפוך אותיות. המשמעות היא שהאותיות של החסד - אל"י - הסתתרו בתוך האותיות של מילת השאלה - מ"ה. בתוך המים, היה חסד אלוקי נסתר. רק אחרי שהם נסעו ממרה והגיעו לאילמה, התגלה להם הסוד של החסד שהיה בפנים. באֵלים, היה העולם מאיר: 'וְשֵׁם שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה עֵינֵת מִים וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם'. כך גילו את הסוד שיש במים המרים.

כאשר יהודי נמצא במדרגה של מים מאררים, יש לו כוח להפך את המים האלו לטוב, וזה כוח ששייך רק לבעלי תשובה. מספרים שרבי לוי יצחק מברדיצ'ב אמר פעם ליהודי שחטא: "אני מקנא בך! לך יש אפשרות להפוך זדונות לזכויות. לי אין דבר כזה!" לצדיק יש אולי בחינה אחרת של אתהפכא, אבל היפוך כזה של בעל תשובה, שזדונות נעשים זכויות, הוא לא יכול לעשות, כי לא היו לו זדונות מעולם.

כאן אנחנו באים לימי בין המצרים, התעניות ומנהגי האבלות שבהם. הרמב"ם כותב, על פי דברי הגביא, שימי התעניות יהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים. זה אתהפכא משמעותית מאוד, המלמד שבועמק העניין - הגלות במהותה היא טוב נסתר, שממתין להתגלות בזמן העתיד לבוא.

"אני מקנא בך"

הרב שבתי סלבוטצקי, שליח חב"ד באנטוורפן, סיפר פעם על יהודי שהוא זכה לקרב לתורה ומצוות. היהודי

ובייסורים? ה'צמח צדק' עונה בעזרת משל על אב ובנו. בדרך כלל, האבא אוהב את הבן ומקרב אותו. בשלב מסוים, כשהבן נופל לבורץ ומתלכלך, האבא כועס וצועק עליו, ולפעמים אפילו מכה אותו. אבל ברור שכל הכעס והעונשים של האבא באים דווקא בגלל שמדובר בבן שלו! מגודל האהבה שהוא אוהב את בנו, כואב לו על כך שהוא לא נוהר ומתלכלך ומיטנף כל כך. יוצא אם כן, שהסיבה לכל העונשים היא בעצם האהבה.

האמת היא שלא רק שהאהבה היא הסיבה לכל הייסורים, אלא אם מתבוננים עמוק יותר מבינים שהייסורים מגדילים את האהבה! הלא איזו אהבה חזקה יותר – האהבה של הקירוב והחיוכים, או האהבה שגורמת לצעקות והכעס על הלכלוך?

ה'צמח צדק' אומר שכדי שהאבא יוכל להתגבר ולעשות מעשים שמנוגדים להרגשת האהבה שיש לו בלב כלפי בנו, צריך עזו ותעצומות מיוחדים. הוא צריך אהבה גדולה עוד יותר מהרגיל. המדרש אומר, שכל הגלות באה בגלל שהקב"ה אוהב את ישראל, ולכן הוא מקיים בנו את הפסוק "וְאָהָבָו שְׁחָרוּ מוֹסְרִי". דווקא מחמת האהבה, שהקב"ה לא רוצה שנהיה מלוכלכים בחטא, הוא כועס עלינו ומביא פורענות וייסורים. הסיבה שהקב"ה נתן לנו את כל הגלות המרה הזאת, היא בגלל שאנחנו הבנים שלו. רק בגלל שאנחנו בניו כואב לו על מה שקורה לנו, ומגודל האהבה שלו אלינו הוא מנקה אותנו. זה אכפת לו עד כדי כך שהוא מוכן לעשות דבר שמנוגד לאהבה, כדי שבסופו של דבר היא תתקיים, לעתיד לבוא.

מסיבה זו, כשיבוא משיח, והחיצוניות שבה יש עונש וגלות תיעלם מן העולם, תישאר רק הפנימיות של הגלות והאבלות, ובאמצעותה נראה שהאהבה של הקב"ה כלפינו בימי בין המצרים האלו גדולה במיוחד.

רפואה מרה

דרך אגב, ה'צמח צדק' לומד עוד מהסיפור של מרה, איך ממתקים את הייסורים. שם הקב"ה ציווה לשים במים עץ מר, ודווקא דבר מר ריפא את המרירות. הגמרא אומרת שאם רוצים לכרות עצים, צריך "מינייה וביה לשדי ביה נוגא", כלומר לקחת חתיכת עץ מעצי היער, כדי להשתמש בה בתור ידית לגרוזן. דווקא על ידי העץ עצמו, לוקחים את האפשרות לכרות אותו. האדמו"ר הזקן אומר בספר התניא שכך צריך לנהוג עם העצבות. העצבות שייכת לקליפת נוגה, אבל אם היא מביאה לידי יראת שמים היא מהטוב שבנוגה. לפעמים צריך להשתמש בדבר שדומה לקליפה כדי להינצל מדברים יותר גרועים. כיוון שעצבות באה מישות – בין אם זאת ישות מהטוב שבנוגה, מעניינים של עבודת ה', ובין אם זאת ישות מרע שבנוגה, שאדם רוצה גשמיות – אפשר להינצל מפילה על ידי ישות בקדושה.

כיום רואים שגם מחנכים משתמשים בזה. כדי לשכנע ילד ללמוד אומרים לו: אתה תהיה תלמיד חכם חשוב! מלמדים את הילד שלהיות עשיר זה לא שווה כלום, אבל להיות תלמיד חכם זה שווה הרבה. מדברים על ישות, ומשתמשים בה לטובת הקדושה. גם אם לא מעלים את העצבות והישות ממש לקדושה, בכל זאת אפשר להשתמש בהן כתרופה שעוזרת לעלות לדברים יותר גבוהים.

נכון, זה לא טוב לכל מצב ולכל זמן. זו בהחלט עבודה שלא לשמה, אבל בתור התחלה אפשר להשתמש בזה. אפילו בתרופות בגשמיות רואים את העיקרון הזה. להרבה תרופות יש תופעות לוואי לא נעימות, אבל אין ברירה – משתמשים בדבר שמזיק מעט, כדי להציל את החולה. אבל עם זאת, בוודאי אף אדם לא יאמר: "התרופה כל כך טובה, אז אמשיך לקחת אותה כל החיים..."

אחד מחסידי סלונים ברור הקודם היה ר' אהרן לוריא, בעל ספר 'עבודת פנים'. הוא סיפר שהיה חסיד אחד שנסע לרבי מלכוביץ' לתקופה של כמה חודשים, ויום אחד הוא פנה לרבי ואמר שהוא מרגיש ששום דבר לא זז במצב הרוחני שלו. הרבי ענה לו שאם הוא

ימשיך לשבת אצלו, גם לא יקרה שום דבר. כיוון שהתורה היא חרב, הוא צריך ללמוד תורה. כשהוא ייסע הביתה ויתחיל ללמוד תורה ברצינות, תהיה לו החרב הדרושה שבאמצעותה הוא יוכל להרוג את היצר.

כשר' אהרן סיים את הסיפור, הוא שאל: "אם כך בשביל מה היה צורך לשבת כמה חודשים אצל הרבי?" הוא תירץ על ידי משל: שני ידידים שיושבים ואוכלים ביחד, לא מפחדים מכלום. גם אם יש חרבות בחדר, לא יקרה שום דבר. לעומת זאת, כשיש עינות בין שניים, צריך משנה זהירות – מי יודע, אם לא שמים לב, אחד מהם יכול ברגע אחד להרוג את השני. למרות שהתורה היא חרב, כל עוד היהודי בידידות עם היצר הרע, החרב לא תעזור כלום... הוא היה צריך לנסוע לכמה חודשים אצל הרבי כדי להפוך את היצר לשונא, ורק אז הוא יכול היה להרוג אותו.

מה זה אומר? שגם אם יש צורך בקצת יצר לתקופה מסוימת כדי לרפא מחלה גדולה יותר, אסור שהוא יהפוך להיות ידיד של קבע. תדעו לכם, זה לא רק בגילאים הצעירים; יש גם משגיחים בישיבות שמחזיקים כיום בחורים שיישאו ללמוד בדרך כזאת. מסכירים לבחור כמה התאוות הן אין ואפס, ושהן מוציאות ממנו את צורתו כבן אדם. מהצד השני, מדגישים לו שלהיות אדם טוב ובעל דרך ארץ הוא יזכה רק על ידי שיהיה תלמיד חכם. לא אומרים לבחורים שהקב"ה רוצה שהם ילמדו, משתמשים בטענות אחרות. מה לעשות, לפעמים זאת התרופה שמחזיקה את הדור.

אבל גם כאן – צריכים לזכור שזאת רק תרופה. אין ספק שיש לה מקום, אבל צריך לדעת שזאת לא התכלית. אי אפשר להישאר ילד כל החיים, אלא מתבגרים ולומדים להבין שהמצוות ועבודת המידות הן כדי לעשות נחת לקב"ה ולהתחבר אליו. האם מדברים כך בכל הישיבות ותלמודי התורה? לא כל כך... למשל, משבחים ילד שביישו אותו והוא לא ענה. כך מגדילים לו את הישות, ויחד עם זה מלמדים אותו עבודת המידות. קשה לדעת איפה בדיוק עובר הגבול בין ישות של צד הקדושה לישות של הצד האחר. כך גם במידת הגאווה משתמשים בשמינית שבשמינית. כך מרפאים מר במר, על כך אמר הנביא: "וּמִמְכֹּתֶיךָ אֶרְפָּאךָ" – שעל ידי המכה עצמה באה הרפואה. המר נהפך למתוק, וימי הפורענות לימים של ששון ושמחה.

מריבה מאהבה

כשהגאולה תופיע על הרקע של הגלות והצער, היא תגלה אהבה גדולה הרבה יותר. הרמב"ם הרי מדגיש שכל הצומות נועדו כדי לשפר את מעשינו. אם אומרים ליהודי: "אתה יודע למה כואב לך? כי הקב"ה אוהב אותך! הוא ממש מחכה שתשתפר ותתקן! הוא כל כך רוצה שתתקן, עד שהוא מוכן לעשות כאלה דברים קשים – רק כדי שנחזור בתשובה. הכל מגודל האהבה!" – זאת אמירה שעוזרת הרבה יותר להשתפר. ליהודי הרבה יותר יכאב כשהוא יודע כמה הקב"ה אוהב אותו, וכמה צער יש לו על הייסורים של עם ישראל.

בנוהג שבעולם, בן שאביו זרק אותו מהבית ואמר לו שכדי לחזור הביתה הוא צריך להשתפר, כועס מאוד על האבא. ובכל זאת, אם יסבירו לו שכל המריבה היא רק מאהבה, הוא יתייחס אחרת. אין אפשר לשכנע את הבן שבאמת הכל מאהבה? אם יספרו לו כמה אביו מצטער ובוכה על כל מה שקרה. והנה, חז"ל הרי מדברים על כך שהקב"ה בוכה בכל יום על הגלות: "מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם!"

לצערנו, הרגש שלנו על החורבן נראה יותר כמו אבנים דוממות. מתאבלים, צמים ועושים כל מה שצריך, אבל בסופו של דבר עלולים לשכוח את המסר העיקרי, שהקב"ה אוהב אותנו כל כך ורוצה שנשתנה. פשוט וברור שהמחשבה על גודל האהבה מעוררת יותר מכל דבר אחר להבין את המטרה האמתית של ימי בן המצרים. התכלית היא להתעורר בגעגועים לאהבה של הקב"ה.

ונשמות אני עשיתי

הגה"ח הרב שמואל (מולע) אזימוב זצ"ל

ביקור מיוחד בממלכת חב"ד ליובאוויטש בצרפת מספר את סיפורה יוצא הדופן של מהפכת האדירים שהתחוללה בה, כתוצאה ישירה של פעילות שליח הרבי, הרה"ח ר' שמואל (מולע) אזימוב זצ"ל • מפגש עם שורה של בעלי תשובה, אקדמאים בכירים, שהפכו בעצמם לחוד החנית של אימפריית התורה והתשובה בפריז וגלילותיה • "תשובה מאהבה" בקנה מידה שאין ולא היה לו אח ורע בעולם כולו

בנימין ליפקין

קוראים לקבוצה בשם "גרופ". היה זה הגרעין הראשון שהתקרב לחיי תורה ומצוות מלאים על אדמת צרפת, בשלהי שנות התש"כ, לפני כ-50 שנה. מי שהיה אחראי לכך הוא השליח האגדי, מקים עולה של תשובה בפריז ובכל גלילותיה, הרה"ח ר' שמואל (מולע) אזימוב זצ"ל. הוא היה אז שליח צעיר שהיה פושט על האוניברסיטאות הרבות בעיר ומתחקה אחר היהודים הלומדים בהן.

המושגים "שליחות" ו"קירוב יהודים" אינם זרים לכל מי שנקלע אי-פעם לעולמה של חב"ד. אולם הכל מודים כי צרפת היא דוגמה בוחקת. בצרפת התחוללה מהפכה אדירה ובלתי נתפסת, שאת זרעיה נטע כמו ידי הרבי בשנות שהותו בה, ועל מלאכת הקציר ניצח, במסירות אמתית ונטולת כל פשרה, השליח ר' מולע אזימוב. לא בכדי אמר לו הרבי באחת היחידויות' להן זכה כי תהיה לו "הצלחה למעלה מן המשוער".

בהזדמנות אחרת - אותה גילה בנו וממשיך דרכו, הרה"ח ר' מנחם-מענדל יבלחט"א, מתוך גנון כתבי אביו שנחשף אך לאחר פטירתו - אמר הרבי לו ולרעייתו כי הם יזכו להיות בכחינת "כמופת הייתי לרבים".

והוא אמר - ויהי.

האמת הפנימית שקרנה מאישיותו פילסה נתיבות לליבם של בני החבורה הנזכרים והם שוכנעו על-ידו לנצל את חודשי חופשת הקיץ ללימודי קודש. הם הגיעו עמו לשיבת 'תומכי תמימים - ליובאוויטש' בעיירה ברינווא שבצרפת ושם השתתפו בשיעורי תורה מבוקר עד ערב. השאייה בחממה התורנית החסידית הכשירה אותם לנסיעה משותפת לחצר הרבי לחודש תשרי. שם הם זכו לקירובים נדירים מהקודש פנימה, וכך שבו, כבעלי תשובה של ממש, לצרפת.

השתוקקותם הטבעית הייתה לנטוש את האוניברסיטה ולהתמסר ללימודי קודש, אולם עיניו הצופיות למרחוק של הרבי כיוונו אותן דווקא להישאר בין כותלי האוניברסיטה, ושם, בעודם עושים חיל בלימודיהם, תוך הקפדה מלאה על קלה כבחמורה, לעשות עוד נפשות לתורה ולמצוותיה.

הגיעו הדברים לידי כך, ששנים אחדות לאחר שתנופת הפעילות החב"דית בפריז התרחבה, פרשה כנפיים והשתרגה לענפים שונים, פנה ר' מולע אל הרבי וביקש לשלוח עוד שלוחים שיעמדו לצדו ויעזרו לו לבסס אותה ולהרחיבה, כנהוג וכמקובל בכל ערי השדה במשך כל השנים והמקומות. התשובה שקיבל הייתה: "השלוחים החדשים לא יישלחו מניו יורק לצרפת אלא אתה תמנה מתוככי צרפת, מקרב היהודים שכבר הספקת לקרב". וכך הווה.

כ שאתה יושב מול ר' גארי כהן, נגלה לפניך יהודי שמדבר ביידיש רהוטה, מצטט דברי גמרא וחסידות בשופי ונראה כמי שנוגד בהוויה של תורה וחסידות. כשאתה מתבונן בדש חליפתו אתה מגלה כי הוא נושא את אות לגיון הכבוד של צרפת, שהוא עיטור מסדר הכבוד החשוב ביותר של צרפת, המוענק על-ידי הנשיא כתגמול לתרומה אזרחית יוצאת דופן.

הרה"ח ר' גארי כהן הוא אפוא פרופ' גארי כהן, מומחה בינלאומי למחקר מתמטי, שבד בבד כיהן במשך 20 שנה כרב בית-כנסת באחד מפרברי פריז ועד עצם היום הזה הוא מקרב יחידים וקבוצות מאחינו בני ישראל לאביהם שבשמים, בדרכים רבות ומגוונות. הסיפורים קולחים מפיו על פרופסורים נודעי שם שהניחו ראשונה תפילין בחייהם אך ורק לנוכח התרגשותם והתפעלותם מהעובדה שפרופסור בעל שיעור קומה כמותו הנו יהודי חסידי במלוא מובן המילה.

כשיושב לפניך רבי חיים מלול, אתה מגלה תלמיד חכם עצום, שמאחוריו יכול עשיר של כתיבת ספרים בתורה וחסידות אותם תרגם לצרפתית. אבל בשיחה עמו מסתבר כי הרב מלול הוא ד"ר לכלכלה, ובתור נחשב לדמות אקדמית בכירה ומובילה ששמה הולך לפניו בכל רחבי צרפת.

הרה"ח ר' בנימין מרגי, מנהל בתי הספר של ליובאוויטש, עושה חיל בתפקידו, אולם במשך שנים חלק את יומו בין התפקיד רב המשמעות והאחריות של הניהול החינוכי לבין היותו מורה למתמטיקה בבית-ספר 'אליאנס'. וכי תאמרו: מה למנהל בתי ספר על טהרת הקודש ולמורה בבית-ספר כללי? היא הנותנת. במחשבה ראשונה, ניתן לחשוב שבבית הספר הכללי הוא עובד לפרנסתו ובבתי הספר החב"דיים הוא מכהן כשליח, אולם האמת היא שגם בבית הספר 'אליאנס', לצד היותו מורה בכיר למתמטיקה הוא מכהן כשליח דה-פקטו.

בקול שקט, המבטא את צניעותו ועובדת היותו "מתנהג בחסידות", הוא מספר כי "ברוך ה' הצלחתי להביא להפרדה בשיעורי יהדות". אחרי עוד כמה דקות של שיחה, אתה שומע מפיו כי "בבית הספר הזה למדו שמונה מאות תלמידים יהודים. עשרות מהם הניחו תפילין מדי יום ביומו", וזוהי כמובן פעולתו הישירה והיישומית.

"האמת היא", מספר הרב מרגי, "שבתחילה היו לי גם הצעות להיות מורה בבתי ספר חרדיים בפריז", אבל כשהתייעץ כדת מה לעשות נאמר לו: "שם, אין לך על מי להשפיע ואת מי לקרב לאידישקייט. עליך לנצל את כשרונך ומעמדך כדי לקרב עוד יהודים ועוד תלמידים". ולכן, "פניתי אל ההצעה שקיבלתי דווקא מבית הספר 'אליאנס' שבו יכולתי גם לפעול".

המכנה המשותף של השלושה הללו ושל עוד עשרות רבות הוא היותם נמנים עם חברי 'הגרופ'. בצרפתית, כמו באידיש,

כחסידיים מבטן ומלידה

הדרך שסללה את התוצאה המופלאה הזו נבעה מגישתו של ר' מולע, שמאז הרגע הראשון בשליחותו ועד יומו האחרון עלי אדמות לא ראה בבעלי התשובה ישות נבדלת או נספחת לאנ"ש אלא חלק אינטגרלי ובלתי נפרד מישותה של הקהילה החב"דית האותנטית. "הוא רצה", מעידים אלו שהם בעצמם אבות וסבים לילדים ונכדים חסידיים בני חסידיים, "שלא נישאר בעלי תשובה. הוא עמד על כך שנגיש חסידיים מבטן ומלידה. בניגוד לכל קהילה אחרת, כאן, בצרפת, בעלי התשובה לא מרגישים כאלה. הם חלק מרכזי ודומיננטי מאנ"ש על כל המשתמע מכך".

תכונה זו, אותה חקק והטביע לכל אורך הדרך, צעדה שלובת זרוע עם אי התפשרות על כל תג ועל כל קוצו של יו"ד. בבית הספר 'בית חיה מושקא' לבנות, לומדות כאלפיים תלמידות. זהו המוסד היהודי הגדול ביותר באירופה, אומר לי הרה"ח ר' מנחם-מענדל אזימוב. כשליש מהן, ממשפחות חב"ד כפריז, כשליש ממשפחות הקהילה החרדית בעיר וכשליש ממשפחות מסורתיות ברמה זו או אחרת שבחרו לשלוח את בנותיהן דווקא למוסד זה, בשל שמו המקצועי הטוב ביותר ואגב כך הן מתקרבות יותר ויותר. מחצית מיום הלימודים בכל הכיתות מוקדשת ללימודי קודש ברמה גבוהה. בפני תלמידות כיתות י"ב ניתנת האפשרות ללמוד לימודי קודש בלבד.

כשעלתה האפשרות הזאת לראשונה על הפרק בידי הרבנית אזימוב ע"ה (בתו של החסיד הנודע, רבי בן-ציון שם-טוב ז"ל, מהיורשים ראשונה בכותל המזרח של חסידות חב"ד), היו בצורת מי שהרימו גבה לנוכח עצם הימורה הזו. אולם הרבנית אזימוב הבהירה: "אני רוצה שבית הספר ייתן לתלמידות כאן את מה שאני מבקשת לתת לבתי שלי".

את אשר תבע מעצמו, דרש ר' מולע גם מכל מקורביו. הרה"ח רבי חיים שניאור ניסנובים חובש כמה כובעים ומשמש בו זמנית בשורה של תפקידים משמעותיים במסגרת הקהילה. בראש ובראשונה הוא רב בית הכנסת שבקומפלקס 'בית חיה מושקא'. במקביל הוא דובר חב"ד, עורך ומגיש תכנית יומית בתחנת הרדיו המקומית, והוא אף נציג הקהילה החב"דית ב'קרין', מוסד העל האדמיניסטרטיבי של הקהילה היהודית בצרפת.

הרב ניסנובים מספר לי על דו"ח שקיים בכל אחד מעשרות בתי הכנסת של חב"ד בצרפת ואשר אותו חייב למלא כל אחד מהמתפללים. "כל אחד חייב להשתתף בשיעורים הקבועים שנמסרים בגמרא, בשולחן ערוך ובחסידות. כל אחד, גם אם הוא בעל-הבית פשוט ואין לו שום תפקיד, חייב להשתתף לפחות שעה בשבוע בביקורי בית של קירוב יהודים לתורה ומצוות. זוהי חובת גברא ואי אפשר לחמוק ממנה.

"במישור זה, כאן בפריז, אין הבלד בין שליח לבעל-הבית. ר' מולע חקק בנו את ההכרה בכך שבעל-בית חסידי הוא שליח. אם קורה שאדם לא ממלא בדו"ח השבועי פירוט מדויק של מה עשה לפחות שעה השבוע, באילו בתים ביקר ומה שמותיהם ושמות אמותיהם של היהודים שעמם בא במגע, כדי לשלוח לברכה על ציונו הקדוש של הרבי זי"ע - הרי הוא מתבייש. הוא לא עשה שום דבר השבוע. אין לו חיים של חסיד. 'מה עשית השבוע', היה מטעים ר' מולע.

הרב יצחק גבאי בשיחה עם ר' מולע

הניגודיות הזו בין המונה של פריז לבין האותנטיות של חיידר על טהרת הקודש בהתגלמותה הצרופה מתחדדת שבעתיים על רקע המעבר החד בין שאון הרחוב הסואן אל בליל הקולות של ילדי החיידר. במקום הזה ביקשתי לבקר כדי לעמוד על תופעת פלא שהתגלמה בדמותו של ר' מולע.

כך סיפר, הוא עצמו, לימים: "כשהתחלתי, בשנה הראשונה, אמר לי הרבי שעלי להיות חצי יום 'מלמד'. כעבור שנתיים, כשהפעילות התפתחה, שאלתי את הרבי אם לא כדאי שאעזוב את המלמדות כדי שאתפנה יותר לפעילות. והרבי השיב לי כי נחוץ מאוד שאמשיך להיות 'מלמד', אלא שבמקום חמש שעות ביום אני יכול להסתפק בשלוש וחצי שעות ביום".

חסיד, אמר ר' מולע לימים ליכיריו, שואל רק פעם אחת. יותר מכך, אינו שואל. אם זו הייתה ההוראה שקיבל, למרות היותו מנצח על שורה של מוסדות ומשפיעם של עשרות אלפי בעלי תשובה, הוא קיים אותה בנאמנות שאינה יודעת פשרות חרף כל עיטוקיו הרבים.

במשך עשרות שנים, היה יומו של ר' מולע נפתח בשלוש וחצי שעות כמלמד בכיתה ב' בחיידר שהוא עצמו הקים עבור ילדי אנ"ש. את התפילה היה עושה בבית הכנסת החב"די וכך היה מתאפשר לו להיות סנדק בבריתות הרבות שערכו, עם שחרו, מקורביו ובעלי התשובה שלו. מיד לאחר מכן היה שם פניו אל החיידר ומחנך בו את תלמידיו, כ'מלמד' לכל דבר. בשנים האחרונות לחייו, לאחר אירוע מוחי שפקד אותו, לא הסכים לוותר על ההוראה שקיבל מרבו. במקום ללמד כיתה שלמה, היה מקדיש את השעות הללו ללמד באורח פרטי את התלמידים המתקשים.

בחסות ארוחת הצהריים של מאות תלמידי החיידר, שוחחתי עם כמה מוותיקי המלמדים. המכנה המשותף של כולם הוא עובדת היותם מקורבים שהתקרבו בעצמם לתורה, ליהדות ולחסידות על ידי ר' מולע ובהתאם לשיטתו העקבית והמנצחת, אין הם 'בעלי תשובה' בשום צורה שהיא אלא חלק אינטגרלי ודומיננטי מהקהילה.

תחילה ביקשתי להבין מהם את עצם הבשורה המפתיעה, שאין לה אח ורע בכל צרפת כולה,

'אכלת, ישנת, התפללת. במה אתה חסיד? !'".
כיוצא בזה, הוא מוסיף לתאר, "כשר' מולע היה רואה אתרוג יפה ומהודר, בלי שום כתם, בעיצומם של ימי חג הסוכות, היה מתבונן ואומר: 'האתרוג הזה לא מהודר. כיצד יודעים

"כל אחד חייב להשתתף בשיעורים הקבועים שנמסרים בגמרא, בשולחן ערוך ובחסידות. כל אחד, גם אם הוא בעל-הבית פשוט ואין לו שום תפקיד, חייב להשתתף לפחות שעה בשבוע בביקורי בית"

אם האתרוג מהודר? אם הוא השחיר מרוב ידיים של יהודים שבירכו עליו".

הגישה הזו הביאה שכתוצאה מכך אין יהודי בכל רחבי פריז וגלילותיה שאינו מכיר ומוקיר את ליובאוויטש ואשר לא התבשם מאורה.

וגם מלמד דרדקי

הגענו, אמר הנהג ודומם את מנוע הרכב. יצאתי החוצה והבטתי כה וכה. עמדנו בלבו של רחוב ראשי, בטבורה של עיר האורות הגדולה. בניינים טיפוסיים רבי קומות שמאכלסים מגורים, משרדים, חנויות ועסקים ניכטים מכל עבר. למרגלות אחד הבניינים הללו, חומה גדולה שבמרכזה שער שחור. לחיצה בפעמון השער והוא נפתח אל חצר עמוסה בילדים משחקים. ילדי חמד, פאות ללחייהם, חוטי ציציות מתבדרים משולי מכנסיהם. ברוכים הבאים לחיידר ליובאוויטש, פריז.

הקומפלקס הענק של 'בית חיה מושקא' בלב פריז

"הוא לא הרשה אף פעם שנוציא ילד משורות החיידה. אך אפשר לחזק ילד, היה אומר בחומרה רבה שחדרה בנו. יש מגוון דרכים אחרות שבהן יש לנקוט בשעה שילד אינו מתנהג כשורה. לסלק אותו מהחיידה, לא בא בחשבון"

פעם אחת הבהיר כי את ההוראה הזו קיבל 'מגבוה', מאת מזכירו האישי של הרבי, הרה"ח רבי חיים מרדכי אייזיק חדקוב ז"ל. עצם העובדה שזו הוראה שניתנה מלמעלה בקודש, הבהירה למי שעוד היה זקוק לכך כי אין סיכוי להפר אותה.

על טהרת הקודש

יתרונו הגדול כמלמד, ובד בבד כדמות שהשפיעה על החיידר כולו וצביונו, היה בכך שהכיר היטב לא רק את הילד אלא גם את הוריו ואת כל ההווי בביתו. כך יכול היה להתמודד על נקלה עם כל בעיה שהתעוררה מתוך בקיאות אישית ברקע המלא שלה.

"שים לב, כשאתה נדרש לטפל בו", לחש פעם על אוזנו של אחד המלמדים באשר לאחד הילדים, "הוא אמנם ילד שוכב אבל יש לו ראש טוב. צריך לדעת לנצל את הראש שלו ולתעל אותו לכיוונים טובים. אם לא, זה עלול ללכת למקומות אחרים".

אלו דברים שמלמד או מנהל מן השורה לא בהכרח מודעים להם. רק לר' מולע, כמי שהביא עם אל החיידר את ההיכרות המלאה שלו עם

הגיעו הדברים לידי כך, שכשר' מולע נפל למשכב והיה רתוק למיטת חוליו במשך כמה חודשים, עיכבו הורים רבים את יום הכניסה לחיידר של ילדיהם בציפייה שיבריאו והילדים יוכלו להתקבל דווקא על ידו.

במסגרת דאגתו לצביונם הרוחני של הילדים וליראת השמים שלהם, היה ר' מולע רוכש לכל תלמידיו, מדי ערב חג הפסח, טלית קטן מהודרת. בד בבד היה מקפיד לוודא שהציציות שלהם כשרות ולא נפל בהם כל פסול. את אמירת 'שניים מקרא ואחד תרגום' היה מעורר מאוד, וכל ילד שהיה שב מהבית ביום ראשון עם פתק חתום בידי הוריו שהעיד על אמירת 'שמו'ת' בערב שבת, השתתף בהגילה נושאת פרסים. אגב יום ראשון: דווקא ביום זה בו יש בכל המוסדות במדינה חופש כללי, הקפיד במיוחד שלא יהיה ילד שייפקד מהחיידר.

"הילדים", מעידים המלמדים, "לא היו כמו תלמידים עבורו אלא כמו הילדים שלו. הוא לא הרשה אף פעם שנוציא ילד משורות החיידר. אך אפשר לזרוק ילד, היה אומר בחומרה רבה שחדרה בנו. יש מגוון דרכים אחרות שבהן יש לנקוט בשעה שילד אינו מתנהג כשורה. לסלק אותו מהחיידר, לא בא בחשבון".

על חיידר שבו אין לומדים כלל לימודי חול וכל כולו קודש ללימודי קודש. 'ר' מולע קיבל על כך הוראות ברורות, והוא יישם", הם אומרים. "היה ברור לו שאם זהו רצונו הקדוש של הרבי, זה מה שצריך לעשות ואין בכך שאלות".

אם הדברים ברורים לו, תהיתי, הדבר מובן; אולם איך הורים צרפתיים שלא מכבר התקרבו ליהדות יכולים לקבל ללא ערעור את ההנחה הזו, שהיא אנטי-תורה להלך הרוח הבסיסי ביותר בצרפת. רכישת השכלה בצרפת איננה מותרת או לוקוס אלא היא כלחם-חוק. בקרב יוצאי אלג'יר, למשל, המהווים רוב מניינה ובניינה של יהדות צרפת, כשהורים אומרים כי הם שולחים את בנם לאוניברסיטה, הם משתמשים בפתגם הרווח: "הוא הולך להיות בן אדם". אך זה עבר בכזו קלות, שאלתי.

הם משיבים לי בחיוך כי "אין בעל תשובה שלא מקבל את דברי ר' מולע או מהרהר אחריהם. כשר' מולע אומר שחשוב מאוד ללמוד תורה כל היום, הם מקבלים זאת". ולמי שצריך עוד ביאור ודוגמא מפני עתידו של הילד שלא מתודע לשום מקצוע ממקצועות החול, "ר' מולע היה מסביר, בשפה שלו, שהקב"ה שנותן פרנסה למיליונים רבים מספור של אנשים, יכול להעניק פרנסה ליהודים שלומדים תורה".

יותר מכל, מעידים המחנכים, היה חשוב לו לר' מולע כ'מלמד', לטעת בילדים יראת שמים ואהבת תורה. הוא השקיע בכך כוחות נפש. הוא עצמו היה מקבל כל ילד 'חלאקה' שהגיע עם אביו עטוף בטלית ליום הכניסה לחיידר. זה היה מעמד מיוחד שלא נמחה מזכרונו של כל אחד מהילדים שחווה זאת. בחום אבהי היה מושיב את הילד על ברכיו, מכיר לו את אותיות הא"ב ומטעימו בדבש, כמסורת המקודשת.

של הסוגיה על כל פרטיה.

השאלות שלו על תוספות, למשל, בעת מבחנים בכיתות הגבוהות, היו כאלה שבעצם הצגתן ניתן היה לדעת אם התלמיד יודע את דברי התוספות על בוריים או שהוא רק מדקלם אותן ללא הבנה.

גם בכל הקשור להספקים, לא היה ר' מולע מתפשר באומרו כי יש לנצל את מאמר חז"ל, "גירסא דינקותא לא משתכחי" ולנצל זאת הלכה למעשה: "כל מה שלומדים עם ילד בשנותיו הראשונות, נשאר בראש שלו", היה שב ומטעים באוזני המלמדים ובתוך כך היה מספר על אנשים שהוא עצמו פגש שידעו לצטט לו דפים של גמרא על פה שאותה זכרו רק מהשנים שבהן למדו בחיידר.

טלפון פתאומי מהבנק

כיצד יתכן הדבר, שאלתי את אנשי שיחי, כשומעי את כל הדברים על המעורבות הפעילה שלו בחיי החיידר ובמתכונתו – איך הדברים הללו עולים בקנה אחד עם כל מסכת הפעילות רחבת ההיקף והבלתי נתפסת שעליה ניצח, כל המוסדות ובעלי התשובה אותם הכיר אישית וליווה?

הם הפנו אותי אל שיחת הרבי (בכ' בשבט תש"ל) המפליג לדבר בשבח מי שיש לו "הצלחה בזמן" ומעניק לכך דוגמה מוחשית ונפלאה מאחד מרבותינו הראשונים: "הרשב"א היה אומר שלושה שיעורים מדי יום ביומו; היה משיב על שאלות שהגיעו אליו (נשמרו אצלנו רק חלק מהשאלות ותשובות שלו, וחלק זה עצמו – הוא ריבוי מופלג); היה רופא וטיפל בחולים; ובנוסף לכך – היה מקפיד לטייל בכל יום. וכל אלה בנוסף לעבודת ה' האישית שלו (תפילה ולימוד לעצמו). לכאורה מניין מצא פנאי לכל זה? התשובה היא 'הצלחה בזמן': בעת השמעת השיעור – שאר העניינים לא היו קיימים לגביו. כך בעת כתיבת התשובות, כך בעת שהעניק טיפול רפואי וכך גם בעת הטיול".

כזה בדיוק, מעידים מושפעי ומקורביו, היה ר' מולע. כל תפקיד שנטל על עצמו, היה מיישם אותו בשלמותו. כל תפקיד שביצע בא בתוספת על הדברים שכבר היה שרוי ושקוע בהם ולא על חשבונם. הולך ומוסיף.

אחת ההתוועדויות הרותחות של ר' מולע עם קהל עדת

ר' מולע פנה אל הרבי וביקש לשלוח עוד שלוחים שיעמדה לצדו. התשובה שקיבל הייתה: השלוחים החדשים לא יישלחו מגניו יורק לצרפת אלא אתה תמנה מקרב היהודים שכבר הספקת לקרב"

שאלה שלו הבנו יותר על מה צריך לתת את הדגש. ראית בשאלות גישה ישרה של לימוד גמרא באופן נהיר, תוך הבנה מלאה

כל משפחה, הייתה היכולת הזו. מהאבות היה דורש, בשיחות שלו עם, באסיפות הורים ובכל הזדמנות שרק נוצרה, דרישה אחת דומיננטית: שהילד יראה שהאבא יושב ולומד. זה יקנה לו את אהבת התורה. גם אם אתה בא הביתה מאוחר מהעבודה, אמר לכל הורה, בשעה שהילד כבר נם את שנתו, ואז אתה יושב ללמוד – דאג להשאיר את הספרים על השולחן. כשהילד קם בבוקר, שיראה גמרא על השולחן, שיראה ספר חסידות על השולחן, שיראה שאבא שלו ישב ולמד כאן בלילה.

גם מהמלמדים היו לו ציפיות ברורות. הוא דרש ותבע שהם לא יהיו טרודים בכל דבר אחר וראשם יהיה שקוע כל כולו במלאכת הקודש של החינוך. "יום אחד", נזכר אחד המלמדים, "באחת ההפסקות, הוא קרא לי ואמר שהוא רואה עלי שאני מוטרד בדבר מה. הוא ביקש לדעת כמה העניין. השחתי לו את אשר לבי: יש לי חוב למישהו ואינני יודע כיצד אוכל לשלם לו ואני מוטרד מכך. ר' מולע מיד שאל בכמה כסף מדובר והעניק לי במקום את הסכום כולו, באמרו: שלם היום את החוב שלך והמשך ללמד במנוחת הדעת". העדות המרגשת הזו מזכירה למלמדים יושבי השולחן מקרים דומים וזהים שהיו מנת חלקם. לפני שמחות במשפחתם, המה מעידים, לפני שהם עצמם חיתנו את ילדיהם, היה הרב אזימוב מושיט להם עזרה ביד נדיבה ולו על מנת שהטרדות הרבות האופפות הורים לפני חתונת צאצאיהם לא ישבשו את עבודת הקודש החינוכית שלהם וכל כוחותיהם יוקדשו למלאכת החינוך.

בשנותיו האחרונות, בשל ההרעה שחלה במצב בריאותו, לצד המעבר מהיותו מלמד בכיתה שלמה למלמד שמלמד ילדים באופן פרטני, היה נכנס לכיתות ובוחר את התלמידים מעת לעת.

מהשאלות שלו את התלמידים, מעידים המלמדים, יכולנו אנחנו כמורים לדעת כיצד יש ללמד את הגמרא בצורה טובה יותר. מכל

הרה"ר' בנימין מרגל, מנהל בתי הספר של ליובאוויטש, בשיחה עם 'כי קרוב'

שליח, שדכן, רב, אבא

התכונה הבולטת ביותר באישיותו של ר' מולע, משך כל שנותיו, הייתה עובדת היותו בטל כעבדא קמיה מרא בפני רבו. כל הגה שיצא מפיו הקדוש של הרבי, נשמר על ידו בקפדנות והוא לא זז ממנו כמלוא נימה. מכוח זאת מעולם לא נותר כנגד המנצח ממרומי מעלה על אימפריה של שליחות אלא המשיך ללוות את כל אחד ממקורביו ובעלי התשובה שלו.

היה זה לאחר שהרבי אמר לו פעם כי בעל תשובה הרי הוא כמי שנמצא בים ואסור להשאיר אותו לבד. ר' מולע קיבל את ההוראה הזו ללא כחל ושרק וברוח זו פעל, כשהוא מתפקד, הלכה למעשה, כאביו של כל בעל-תשובה, בגשמיות וברוחניות. במסגרת זאת, הוא עצמו היה השדכן של כל אחד מאלפי בעלי התשובה שלו והוא עצמו שידך וחיתן את כל אחד מבניהם ובנותיהם.

ר' מולע לא אמר די בכך. כשעל הפרק עמד מעבר למקום מגורים, היה הוא טורח לבוא ולבחון אישית את הדירות לשכירות שעומדות על הפרק ולבדוק אם הן מתאימות ועונות על הצרכים של בני המשפחה או לא.

כל אחת מהשמחות הרבות של מושפעיו ומקורביו וצאצאיהם הייתה כמו שמחה פרטית שלו. בחתונה הוא היה מסדר הקידושין ואף נושא דברים בעיצומה של השמחה. כך גם בשמחת יוארט, בר-מצווה או ברית מילה. הוא היה הרוח החיה והוא היה נרגש, רוקד, שש ושמח כמו הייתה זו שמחתו האישית.

בעוד אני על הבמה וכל העיניים מופנות אליי, אני מרגיש שמישהו מושך אותי מאחור. אני מפנה את ראשי ורואה את הרב אזימוב מאחורי הקלעים שלוחש לי בקול בהול: לא לימדת את המצווה היומית של הרמב"ם!

אחת היא הוראתו של ר' מולע. במרכזה של כל התכנסות, קטנה כגדולה, יש לדבר על הוראתו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל, ללמוד רמב"ם מדי יום וללמד ברבים את המצווה היומית מספר המצוות לרמב"ם, השייכת לשיעור היומי של יום זה - על מנת לצוות עוד ועוד יהודים ולצרפם למשפחה היהודית הגדולה בכל רחבי תבל המתאחדת באמצעות לימוד הרמב"ם. בעיצומו של היום הגדול, ברגע שאליו נערכים האנשים המופקדים על כך במשך חודשים, הדאגה שעומדת לנגד עיניו של ר' מולע איננה כמה כסף ייאסף בסופו של הערב המושקע אלא: מה עם המצווה היומית ברמב"ם.

מקום שהתפללו אבותיי

את האמרה הנודעת של חז"ל "זרוק חוטרא אווריא אעיקרא קאי", קיים ר' מולע כמו בצוואה אישית-רוחנית שהוא חרד לקיומה והיא המעניקה לו חיות וכמו מזרימה דם מחדש בעורקיו בכל פעם מחדש. בניצוחו, הוקמו ברחבי פריז וגלילותיה מוסדות לתפארה, בתי כנסת ובתי מדרש שוקקי מתפללים ולומדים; אולם בית מקדש מעט שהוא לא החמיץ בו את התפילות מדי שבת בשבתו ובו ערך את התועדויותיו הנודעות - היה בית כנסת קטן, המכונה בפי החב"דניקים המקומיים בכינוי: "זיבעצען", שבע-עשרה בידיש.

בלב רובע ה'פלעצל', שבעברה של פריז שיכן יהודים רבים מאוד, במבנה טיפוסי ברחוב רוזייר 17, שוכן בית-כנסת קטן שבו נוהג היה להתפלל כ"ק אדמו"ר זי"ע, במשך יותר משש שנות מגוריו בפריז, עת נמלט עם הרבנית ע"ה מברלין הנאצית. כאן התפלל וכאן מסר את שיעוריו הנודעים כל אותה עת בכל מקצועות התורה. במקום הזה איוותה נפשו של ר' מולע להתפלל מדי שבת ואף לערוך את התועדויותיו שהפכו לאבן שואבת להמונים שהיו מצטופפים במקום, כשהם משרכים את רגליהם אליו ממרחקים.

כזה הוא תיאורו של הרה"ח ר' חיים שניאור ניסנבוים על הרגעים שבהם הלבה היתה רותחת, כאן ב'זיבעצען': "כשהיה ר' מולע רוקד בשמחת תורה, הוא היה רוקד עם כל הלב ועם כל הנשמה. וכשהיה עובר לפני התיבה בימים נוראים, הלב היה נקרע לגזרים. בכל תיבה, בכל הגה, שמעת והרגשת יהודי שמתפלל לפני הקדוש ברוך הוא."

לא מעטים מבין היהודים שעמם שוחחתי במרוצת ביקורי סיפרו לי, כי הם נוהגים היו לצעוד מרחק הליכה של שעה ויותר כדי לשהות עמו בתפילה ויותר מכל להשתתף בהתועדות. האברכים והבחורים הצעירים מספרים כי בכל פעם מחדש היה ר' מולע פותח את דבריו בהתועדות מצוטט כלשהו של דברי הרבי. הנוהג הזה מעולם לא השתנה. כזה הוא שיגורו ושיחו של איש אשכולות, ענק רוח שבינו לבין עצמו ובכל הווייתו לא היה אלא כידא אריכתא של רבו. ■

בנו וממשיך דרכו של ר' מולע, הרה"ח ר' מנחם מענדל אזימוב ה"ו

כשהצ'ק שלך אמור להיפרע, אתן לך מזומן. היה ברור לי לגמרי שלר' מולע לא אומרים 'לא' ושהוא יקיים את הבטחתו. ישבתי וכתבתי את הצ'ק. עם הצ'ק הזה הוא הרגיע את הבנק וכך הוא המשיך הלאה לעבודתו. אין צורך לומר שר' מולע עמד בדבריו. עד היום אינני יודע איך וכיצד. הייתה זו הפעם היחידה שבה העזתי להפריע לו בעבודתו כמלמד."

הנה עוד עדות מרתקת המלמדת על העיקר והטפל בעיניו של ר' מולע, אף כשמדובר בכספי משאבים שהרכבה גופי תורה תלויים בהם. מדי שנה נערך היה בפריז דינר שנתי לטובת מוסדות ליובאוויטש. היה זה הדינר הגדול ביותר בצרפת שכל המי ומי שחיים אודותיו ונערכים לו. על הכנסותיו של הדינר הזה נשענות מרבית החוצאות של מוסדות חב"ד במדינה.

מי שניהל את המכירה הפומבית הנערכת בעיצומו הוא הרב בנימין מרגי, מנהל בתי הספר אותו הכרנו בתחילת הכתבה. "פעם אחת", הוא נזכר, "בעיצומה של המכירה,

הרה"ח ר' יצחק גבאי, מראשוני המקורבים שר' מולע קירב, ואף הוא נמנה עם הגרופ' שבו פתחנו את הכתבה, היה מנהל החשבונות של מוסדות ליובאוויטש. בפיו יש עדות מרתקת על צומת דרכים שבה התנגשה מחויבותו של ר' מולע כמלמד לבין העול שרביץ על כתפיו, ואגב כך נמצאנו למדים על גישתו המדהימה והבלתי מתחשבת במגבלות, גדולות ומורכבות ככל שתהינה.

"היה זה ביום שישי חורפי אחד, באחת השנים הראשונות לעבודתי. התקשרו מהבנק פעמיים. בפעם הראשונה עוד ניסיתי לומר מילה כזו או אחרת. אבל בפעם השנייה, הם דיברו בתוקף ואמרו שהמזב אינו יכול להימשך כך לנוכח ה'מינוס' הגדול. ידעתי שר' מולע מקפיד שלא יפריעו לו בהיותו מלמד. אבל לא הייתה לי ברירה. יצאתי אפוא לכיוון החיידר ועמדתי מחוץ לכיתה עד שהילדים יצאו להפסקה.

"עם היציאה להפסקה, ראה אותי ר' מולע. תחילה תלה בי מבט חמור סבר כאומר, מה אתה עושה כאן, בשעה שכל כולי קודש לילדים. אבל הרהבתי עוז ואמרתי לו כי מהבנק התקשרו פעמיים ודיברו בחומרה רבה. הוא הביט בשעונו ואמר לי להשגיח על הילדים. ושהוא יחזור עד תום ההפסקה.

"כשהסתיימה ההפסקה, עוד בטרם נשמע הצלצול, הוא כבר חזר ונראה היה כאחד האדם. נשארתי במקום כי ידעתי שיש עוד שיעור קצר ואחריו יוצאים הביתה. כתום השיעור, אני רואה אותו לוקח את הטלפון ומחייג. הייתי בטוח שהוא מתקשר לגביר כלשהו, לבקש ממנו תרומה כלשהי להרגיע את המזב בבנק. להפתעתי הרבה, אני שומע אותו אומר ברוך לאפרקסת: 'שמע, יש לי שידוך טוב בשביל הבת שלך' ומנהל עם האיש שמעברו השני של הקו שיחה נינוחה. לאחר מכן ניהל שיחה טלפונית אחרת וממושכת בנושא אחר לחלוטין.

"ואז הוא פנה אליי ושאל אותי: תוכל לתת לי צ'ק על סך חמישים אלף פרנק? הבטתי בו כלא מאמין. שערותיי כמעט סמרו. מניין יש לי סכום כזה. והוא אמר: ביום שני בבוקר,

המאורות הגדולים

האור אל המאור

לפנינו קטעים מתוך הפרק העוסק במסכת התקרות של כ"ק הרה"ק רבי דוב בער, המגיד ממזריטש זי"ע, אל הבעל שם טוב זי"ע. מתוך 'המאורות הגדולים', לתולדותיהם של מורנו הבעש"ט זי"ע ותלמידו הרב המגיד זי"ע, הנערך בימים אלו בידי בנימין ליפקין ויאיר וינשטוק ועומד לראות אור בע"ה בהוצאת 'מעיינות'.

כשאך החל לחקור אותו, הודה השוחט בפה מלא על מעשיו הנלוזים. נשתומם ה'פני יהושע' עד מאוד ועל אתר הסיק כי לא היה זה אלא הבעש"ט שהטריח עצמו לעירו כדי להודיעו דבר זה.

בחלוף חודשים אחדים שוב התייצבה עגלה בפתח בית מדרשו של ה'פני יהושע' ושוב שוגר אליו שליח לאמור: יש מישהו בעגלה בחוץ המבקש לשוחח עמכם. תכף ניגש ה'פני יהושע' אל העגלה והנה לפניו אותה דמות טמירה שגילתה לו לפני איזה חודשים את מעשיו הנסתרים של השוחט. והי בהתקרבו אליו אמר לו כהאי ליטנא: כשיתאכסן אצלכם הגאון רבי דובער, אמרו לו שלא יוכל להבריא ברגליו מבלי לבוא אצלי. ושוב נעלם מבלי לומר דבר נוסף. עתה היה ה'פני יהושע' בטוח כי זהו הבעל שם טוב הקדוש.

בהזדמנות הבאה שבה הגיע המגיד להתאכסן במעונו של רבו בקרלסבד, סיפר לו ה'פני יהושע' את הדברים כהווייתם והוסיף והגיד לו כי עצתו אמונה שישע שכן לא דבר ריק הוא. והמגיד קם ונסע למוז'בוז ועד מהרה קנה מהבעל שם טוב רזין דאורייתא והיה לתלמיד מובהק שלו.

במלאות השנה, כששב המגיד כמדי שנה לקרלסבד אל מעונו של רבו ה'פני יהושע', היה פיו מלא שבח וקילוסים למורנו הבעש"ט. ומה עם כל הדברים אשר דיברת בגנותו, שאלו ה'פני יהושע'. השיבו רבי דוב בער: כל אימת שחשבתיו לאיש בין אנשים – היו בפי טענות ומענות. הלום ראיתי כי מלאך ה', עד כי לא יאומן שילוד אשה הנהו, ואין ביכולתו לפצות פה כנגדו (סיפורים נוראים לרבי יעקב קרנר. שמועות וסיפורים ח"ג עמ' 147 בשינוי).

חיזיון נורא בעלמט לילה

ב'שבחי הבעל שם טוב' מופיעות גרסאות אחרות לפרשת התקרות הרה"ק רבי דוב בער אל רבי ישראל בעל שם טוב.

מסופר שם כי היה המגיד מתענה שבע או שמונה פעמים משבת לשבת רצופים ונחלש מאוד. פעם אחת בא ר' מענדל, מגיד מישרים דקהילת באר (הוא רבי מנחם מענדל מבאר (נסתלק בשנת תקכ"ה), מגדולי תלמידיו של מורנו הבעש"ט זי"ע, רב ומגיד בעיר באר), לק"ק טארטשין והתאכסן אצל פרנס החודש. והמגיד היה דר בקיטון צר שקיר הפריד בינו לבין בית הפרנס. נכנס ר' מענדל אל הפרנס והגיעו לאוזניו דברי המגיד בלומדו עם תלמידים והוטבו הדברים בעיניו. לא נחה דעתו עד שנכנס לראותו. וייכנס ויראה איש חלוש מדוכא בייסורים. ויאמר לו: כלום לא שמעתם שיש

גדולה עד מאוד הייתה השתוקקותו של מורנו הבעש"ט זי"ע לכך שיהיה רבי דוב בער, הלא הוא הרב המגיד זי"ע, יתקרב אליו, יסתופף בצלו ויהיה לראש וראשון בחבורתו.

לפנינו איגרת מפורשת (מיום "ה' לך ת"ק טית") שמשגר הבעש"ט אל "תלמידי הרב הק' בקי בנגלה ובנסתר, איש אלקים מוהר"ר יעקב יוסף הכהן נ"י", הלא הוא בעל 'תולדות יעקב יוסף'.

וכה כותב לו הבעש"ט: "שמעתי שהיה לו ויכוח עם הרב הגאון הקדוש, לא מכירי, הר' דובער נ"ע שישע אליי. והוא, הגאון הנ"ל, אינו רוצה. על כן הנני מן המודיעין כי הכל מן שמיא אפילו ריש גרעיניתא ובפרט אבן טוב ומרגליות כזה הגאון לא כל שכן. על כן בל יהיין כ"ק ידיד נפשי לעשות עוד כזה. כי לא באלה חפצתי, אין לך דבר שאין לו מקום ואין לך אדם שאין לו שעה. זאת אוכל לבשרו: כי בטוח אם ירצה ה' יפול בגורלנו אמן כן יהי רצון".

על מפתן בית המדרש

גרסאות שונות מצינו בסיפור התקרותו של המגיד לרבו הגדול. כך סיפר נכדו של בעל 'פני יהושע' את אשר שמע מאביו: ה'פני יהושע' לא ראה את הבעש"ט אם כי שמע אודותיו, ואולם כשהיה הרב המגיד בא אליו ושמו של הבעש"ט היה עולה, היה הרב המגיד מדבר בו סרה. והי באחד הימים עת למד ה'פני יהושע' עם תלמידיו בישיבתו הרמה, קרבה עגלה עם נוסע בודד אל פתח הישיבה. הנוסע האלמוני ביקש מאיש הניצב בפתח בית המדרש לגשת אל ה'פני יהושע' ולומר לו כי יואיל לצאת אליו לרגע באשר דבר סתר לו אליו.

רוחו של ה'פני יהושע' קצרה הייתה כשהשיב לשליח: אמור לו לאיש היושב בעגלה, כי אם ברצונו לומר לי משהו, יואיל להיכנס לבית המדרש ולהמתין עד תום הלימוד. כשמסר ההלך את התשובה, ביקש ממנו הנוסע לומר כי הדבר חמור מאוד וכי הוא מבטל תלמוד תורה דרבים. יצא אפוא ה'פני יהושע' אל העגלה, ניגש אל הנוסע וקידמו בשלום. בלא אומר ודברים אמר לו האיש: דעו לכם שהשוחט דמתא מאכיל את בני העיר טריפות זה עשר שנים. כתום השיעור, שלחו אחריו ותיווכחו שיודה מיד. אמר ותכף נסע מן המקום מבלי הותר ל'פני יהושע' את האפשרות לשאול לשמו ולמעשהו.

תכף ציווה ה'פני יהושע' לקרוא אליו את השוחט. בהתייצבו לפניו,

שיעור סיכום ומברון

בתוכנית השנתית ללימוד התניא - מחצית שניה

המבחן על פרקים כו-נ מלקוטי אמרים יתקיים במספר מוקדים ברחבי הארץ:

יום שלישי, ה' מנחם אב - הספריה החסידיית גרין פארק, רח' הרב מפוניבז' 7	מודיעין עילית
יום רביעי, ו' מנחם אב אולמי סלונים, רח' דונולו 11	בני ברק
יום חמישי, ז' מנחם אב אולמי גוטניק, רח' בית הדפוס 11	ירושלים

בשעה 19:30 שיעור סיכום

מיד אחרי השיעור יתקיים המבחן

מציין 85% ומעלה - 500 ₪
מציין 75% ומעלה - 400 ₪

המלגות יחולקו בכרטיסי לב לדעת שיקבלו הנבחרים במקום

לקבלת שאלות חזרה שלחו מייל ל-lладаat@gmail.com

ש"ת עם רבני 'לב לדעת': 072-2219050

שלוחה 2, בימים א-ה, בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00

לפרטים ויצירת קשר: 072-2219050

מענה אנשי בשלוחה 5, בימים א-ה, בין השעות 13:00-15:30

מייל: lладаat@gmail.com

בעש"ט בעולם? ייסע מעלתו אליו וירפא אותו. והשיב: טוב לחסות בה' מבטוח באדם.

כשהגיע ר' מנחם מענדל להבעש"ט, סיפר בשבחו של המגיד. ואמר: הייתי בק"ק טורציץ וראיתי כלי יפה. נענה הבעש"ט ואמר: ראיתי אותו לפני כמה שנים, ויש לי גגועים אליו שיבוא אליי.

לפי אחת הגרסאות, כשבא המגיד אל הבעש"ט, מצאהו יושב על מיטתו ומעיין בגמרא. נתן לו הרב המגיד שלום וביקש שירפא אותו. גער בו הבעש"ט ואמר: אין סוסים שלי אוכלים מצות (רמז שאין ידוע פשרו המדויק, וראו עוד להלן). נחלש הרב המגיד מאוד וכל גופו התכסה בזיעה. יצא החוצה וישב באכסדרה שלפני הבית לנוח. ביושבו כך ראה אברך אחד חולף וקרא לו ואמר לו: בבקשה ממך, לך אל הבעש"ט ואמור לו, למה אינו מקיים הפסוק "ואהבת את הגר".

אותו אברך היה ר' יעקב מאניפאלי, ונכמרו רחמיו עליו ונכנס אל הבעש"ט. והיה ירא לומר לו את הדברים אשר שיגר בפיו. הלך אפוא עד קצה הבית וחזר לצאת ותוך כדי הליוכו פנה ואמר לבעש"ט: איש אחד, בעל מרה שחורה, יושב לפני הבית וביקש אותי שאומר לרום מעלתו, למה אינו מקיים ואהבתם את הגר? ותכף יצא מן הבית.

מיד אסף הבעש"ט עשרה אנשים ויצא אליו ופייסו. העמיד הבעל שם טוב לרשותו דירה וכן י"ב זהובים מדי שבוע לכיסוי הוצאותיו. במשך שבועיים ימים, היה הבעש"ט הולך אל אכסנייתו, יושב כנגדו ואומר תהילים. ואחר כל זאת אמר לו: רוצה הייתי לרפא אותך בדיבורים, כי היא רפואה קיימת ועתה עליי לעסוק עמך ברפואות.

במשך כל אותו זמן היו ר' יעקב האמור ור' אליהו מסקווירא הולכים אליו בכל עת לבקרו, ופעמים היו מפלפלים בגמרא ותוספות. אך הוא עצמו לא יכול היה לשרך רגליו אל הבעש"ט מפאת חולשתו הרבה. לאחר פרק זמן החל להבריא והיה הולך בעצמו לשולחנו הטהור של מורנו הבעש"ט בשבת קודש.

פעם אחת התעלף המגיד. והיו מעירים אותו ושוב היה מתעלף. כך שב המחזה המבהיל על עצמו על פני חצי יום. כשנודע הדבר לבעש"ט הלך שלוש פעמים למקווה וטרם נמצא מזור. או אז שלח הבעש"ט לאדון אחד היושב במרחק ג' פרסאות וקנה ממנו יהלום בסך שלושים אדומים וכתשו ונתנו לו לשתות ויוטב לו.

מאוחר יותר, כשבאו אליו לבקרו ר' יעקב וחברו, שאלוהו מפני מה התעלף. ולא השיבם דבר. וישאלו את אנשי הבית אם לא יצא בלילה. ואמרו: יצא ושהה איזה זמן בחוץ וכששב החל להתעלף. שוב שאלוהו היכן היה - וענה להם: מורנו הבעש"ט שלח את הגבאי שלו אליי בחצות לילה לקרוא לי. באתי ומצאתי אותו יושב וקר קטן על ראשו ומלוכש בעור של זאבים מהופך. ושאל אותי אם למדתי חכמת הקבלה. ואמרתי: הן. והיה ספר אחד מונח לפניו על השולחן וציווה אותי לאמר לפניו בספר זה. ובספר היה כתוב במאמרים קטנים, וכל מאמר היה התחלה: "אמר ר"י סח לי מט"ט שר הפנים". ואמרתי לפניו עמוד או חצי עמוד, ואמר הבעש"ט: לא כן הוא, אני אומר לפניך. ואמר לפניי ובתוך כך נודעו עקם ואמר: אנו עוסקים במעשה מרכבה ואני יושב? ואמר בעמידה. ובתוך הדיבורים סבב אותי במטה כמו עיגול, ושוב לא ראיתי אותו, רק שמעתי קולות וראיתי ברקים ולפידים נוראים, והיה כך ערך שני שעות, ונתפחדתי מאד ומוזה התחלתי להתעלף.

"ואומר אני הכותב (שכחי הבעל שם טוב) כמדומה לי שזה היה קבלת התורה, שכן שמעתי מפי הרב החסיד (רבי יעקב יוסף) דק"ק פולנאה שקיבל הבעש"ט תורתו השייך לנשמתו בקולות וברקים. ועוד היה אומר זה הלשון 'בכל מיני כלי זמר', כנאמר בזהר הקדוש, ואני לא ראיתי בזהר שיזכור 'בכל מיני כלי זמר' בקבלת התורה. אבל שמעתי מהרב זה הלשון: 'כמו שקיבלו ישראל התורה בכלל, כן קיבל הבעש"ט בפרט'."

ועוד אמרו כי פעם אחת שאלו אנשי סגולתו של הבעש"ט את הבעש"ט מאמר זוהר ופירש. ואמר להם וחזרו ושאלו את המגיד ר' בער. ואמר הפירוש מכוון כמו שאמר הבעש"ט. וכשסיפרו זאת לבעש"ט, אמר: כסבורים אתם שהוא יודע התורה? הוא בעצמו תורה הוא.

ויהי בנסוע המגיד למקומו, בירכו הבעש"ט. ואחר כן הרכין הבעש"ט את ראשו שיברכו ולא רצה. ולקח הבעש"ט ידי הרב המגיד ונתן אותן על ראשו וכירך אותו. ■

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לרף היומי

כתובות ד-כד

צדיקים ממשיכים הביטול בעולמות

גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני מפחה שמים ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מוכן לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך (כתובות ה, א)

וצריך להבין, הרי בריאת שמים וארץ היא רק בחיק הבורא ב"ה, ואם יתכנסו כל באי עולם אין יכולים להוות אפילו כנף יתוש אחד, ואיך אפשר שמעשה צדיקים יהיה גדול יותר ממעשה שמים וארץ?

אך הענין הוא, דכשם שבענין הספירות למעלה ידוע שיש בחינת סוד שרש ובחינת סוד תוספות, כך גם בהבריאה יש ענין בחינת שרש ובחינת תוספות. בחינת שרש הם דברים המוכרחים, ובחינת תוספות הם ענינים שברוך הוספה. וכמו בגשמיות, שיש ענינים המוכרחים, שבלעדם הרי זה מצב של חסרון, וישנם ענינים של עשירות, והיינו, שלאחרי שיש לו כל דברים המוכרחים, די מחסורו אשר יחסר לו, ואין לו שום חסרון כלל, ניתוסף עוד יותר באופן של עשירות, אתה מחוייב לעשרו, שענין העשירות אינו למלאות את החסרון, כי אם המשכת התענוג. והוא ענין בורא נפשות רבות וחסרון על כל מה שבראת, בורא נפשות רבות וחסרון הוא ענין קיום הכרחי, ועל כל מה שבראת הוא סוד תוספות.

ובכללות הוא ההפרש בין ששת ימי החול לשבת, דבששת ימי החול צריכה להיות ההנהגה בדרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, אבל בשבת מצוה לענגו באכילה ושתייה בבשר שמן ויין מבושם. וכמו כן יובן גם ברוחניות, שישנם ענינים בהבריאה שהם מוכרחים להבריאה, וכמו דבר הוי' שמהוה ומחיה ומקיים את הנבראים בכל רגע ורגע, שמוכרח להיות בהנבראים, אלא שאפשר שדבר הוי' יהיה בהעלם בנבראים, ועל זה היא העבודה לפעול שהדבר הוי' יהיה בגילוי בנבראים, והיינו שיורגש בהנברא שכל מציאותו היא אך ורק הדבר הוי' שמהוה מחיה ומקיים אותו בכל רגע ורגע.

וענין זה שהוא בהכרח להבריאה, הוא בחינת סוד שרש.

אמנם יש עבודה נעלית יותר, שלאחרי שבא לידיעה והכרה שעיקר מציאות היש הוא האין המהוה אותו, אזי בא לידי הכרה נעלית יותר, שגם האין הוא הארה בלבד וכלא חשיב לגבי היש האמיתי. וענין זה אינו בהכרח להבריאה, אלא הוא נעלה יותר מהבריאה, ונקרא בשם עשירות והוספה, והוא בחינת סוד תוספות.

והוא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דמעשה שמים וארץ הוא יש מאין, והוא מבחינת האור השייך לעולמות, ועל זה אמרו גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, כי הצדיקים על ידי עבודתם ממשיכים בחינת האור דכולא קמיה כלא חשיב. וגילוי זה היה בבית המקדש שבו היה הענין דמקום הארון אינו מן המדה, שהמקום זומן גופא אינם תופסים מקום, והיינו שבבית המקדש היתה הידיעה וההכרה שכולא קמיה כלא חשיב.

(על פי תורת מנחם ח"כ ע' 281)

חתימה למנוע יניקת החיצונים

מאי מברך.. יוצר האדם ואשר יצר את האדם בצלמו.. ברוך

אתה ה' יוצר האדם (כתובות ה, א)

ולפי שהסדר מתחיל מאשר יצר, לפיכך פתח בה בברוך וחתם בה בברוך.. ברכת יוצר האדם שתיקונה ליצירה ראשונה של אדם הראשון.. מתוך שאנו מברכין על יצירה השניה תקנו אף על הראשונה שהיא עיקר ותחילתו (רש"י ד"ה שמח)

והטעם הפנימי לכך שרק ברכת אשר יצר פותחת וחותמת בברוך ולא

ברכת יוצר האדם הוא, דהנה ב' ברכות אלו הם על יצירת אדם ויצירת חוה כמבואר ברש"י, וענינם ברוחניות הוא ב' הבחינות עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, כי יצירת האדם הוא בבחינת טפה והתכללות - עלמא דאתכסיא, אבל חוה היא גילוי ההתהוות לפרטי פרטים - בחינת עלמא דאתגליא.

והנה על עלמא דאתגליא נאמר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ארבעה נהרות כנגד ארבע מחנות השכינה המתלבשת בעולמות, ובהשתלשלות וירידת המדרגות מדריגה אחר מדריגה בהתלבשותה בשבעים שרים כו', נעשה עלמא דפרודא, ושם יש אחיזה ויניקה לקליפות וסטרא אחרא לינק מהקדושה כביכול ממותרי השפע ופסולת. מה שאין כן בעלמא דאתכסיא שהוא בהתכללות, ושם חביון עוזו ואין שטן ופגע רע ח"ו.

והנה בעלמא דאתגליא יכולה להיות יניקה לסטרא אחרא ח"ו, וצריך להפרידם שלא יינקו מעיקר הקדושה ח"ו רק דרך מעבר השפע ממותרות ופסולת, ולכן צריך לחתום בברוך, כי ענין החותם הוא כמו לשון חותם שעל האגרת מבחוץ שהיא כדי שלא יקרא באגרת הזאת איש זר אשר אין רצונו שידע הכתוב שם. כך הוא גם החותם הזה מן הברכה וההמשכה אשר ימשיך עוד אחר המטבע הארוך, שהמשכה זו שהיא גילוי ההעלם תהיה רק בבחינת הקדושה לבדה ואין לזרים אתה חלק ונחלה.

וזהו ההפרש שבין פתיחת הברכה לחתימתה כי פתיחת הברכה הוא המשכת הגילוי לבד להיות ברוך ונמשך ה' אלקי ישראל מעולם עד עולם. אבל החתימה היא שתהיה המשכה זו בקדושה דוקא.

(על פי תורה אור בראשית ו, א-ב)

השמחה ממשיכה מעצמותו להאיר לעולמות

שמח תשמח ריעים האהובים כשמחך יצריך בנן עדן מקדם

(כתובות ה, א)

הנה הקב"ה וכנסת ישראל נקראים חתן וכלה, והם גם כן בחינת סובב וממלא, כי כנסת ישראל הוא בחינת שכנית עוזו המתלבש בעולמות בבחינת פנימיות להחיותם, והקב"ה הוא סובב כל עלמין שלמעלה מעלה מהתלבשות והתפשטות בתוכיות העולמות, אלא שמאיר עליהם בבחינת מקיף.

והנה בחינת סובב כל עלמין נקרא חתן, שהוא משפיע כי הוא מקור הכל, ובחינת ממלא כל עלמין נקרא כלה שהוא בחינת מקבל החיות מהסובב שהוא מקור החיים, והן הנקראים ריעים האהובים, כי בחינת ממכ"ע הנקרא כלה, חפצה ותשוקתה בתמידות לקבל ההשפעה מאור הסובב וכדכתיב ואל אישך תשוקתך, ולפי שיותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, אם כן גם קוב"ה שהוא בחינת סוכ"ע חפץ בהשפעה זאת להאיר ולהשפיע בבחינת ממכ"ע, והרי הם אהובים זל"ז.

אך באמת הנה ידוע דגם בחינת סוכ"ע וממכ"ע אין ערוך לגבי מהותו ועצמותו יתברך, וכמאמר מלך משוכח ומפואר עדי עד שמו הגדול, שכל העולמות לאין קץ ותכלית גבוה מעל גבוה הוא רק מבחינת שמו הגדול לבד, כמשל שם האדם שמינו נוגע לעצמותו.

וכדי שיהיה המשכה והטייה ממהותו ועצמותו יתברך לבחינת סובב וממלא, הוא על ידי האתערותא דלתתא של הישראל. והיינו על ידי אהבה ותשוקה אליו יתברך בכל לבבך ובכל נפשך כו', וכמים הפנים לפנים נתעורר למעלה ג"כ בחינת אהבה לישראל, וכמו שכתוב אהבתי אתכם אמר ה', וכן הבוחר בעמו ישראל באהבה. ועל ידי קיום בכל לבבך ובכל נפשך, מעורר למעלה מעלה הטיית עצמותו יתברך להיות סובב וממלא.

אמנם פעמים שאין אתערותא מלמטה כשלא אכשור דרא, ואזי משורת הדין לא היו ראויים שיהיה אתערותא מלמעלה גם כן, אלא שאף על פי כן יוכל להיות שיהיה אתערותא מלמעלה מאליו מעצמו, ושתהיה גם ביתר שאת ויתר עזו מאתעדל"ע שע"י אתעדל"ת.

וזהו שמבקשים שמח תשמח ריעים האהובים, שהשמחה פרוץ גדר, על דרך משל המלך בתמידות הוא יושב בהיכלו ואין הכל זוכים לראות פניו. אמנם לפעמים בעת שמחת לבו יצא החוצה ויגלה לעין כל, כי מחמת השמחה יוכל לפרוץ גדר הנהוג בתמידות, והיינו משום כי השמחה היא המשכת חיות חדש מההעלם אל הגילוי כידוע. וזהו הבקשה שמח תשמח ריעים האהובים שהם בחינת טוב ומלא, להיות מתחברים תמיד יחד הגם שאין אתערותא מלמטה, ולא אכשור דרי, אבל עם כל זה על ידי השמחה יוכל לדלג שלא כסדר ההנהגה התמידית. ואומרים עוד כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, כלומר שמוסיף לחזק הדברים איך שעל ידי השמחה יוכל לפרוץ הגדר שיהיה המשכת אלקותו יתברך מלמעלה הגם שאין אתעדל"ת, ואומר הלא מציינו שכבר היה לעולמים, והוא כשמחך יצירך בג"ע, דהיינו אדם הראשון שהיה יציר כפיו של הקב"ה ששמחו הקב"ה בג"ע בהופיע עליו רוח קדשו שנאמר ויציר ה' אלקים את האדם כר, ולקח צלע מצלעותיו, ועשה לו אשה ויביאה אל האדם, וכל זה היה מאליו וממילא ומעצמו שלא ע"י אתעדל"ת, שהרי לא היה עדיין מה שיעורר, וכמ"ש ואדם אין לעבוד את האדמה.

(על פי מאמרי אדמו"ר הזקן על מארז"ל ע' תצב)

שמחת החתן על ידי הכלה

שמח תשמח ריעים האהובים.. משמח חתן וכלה.. מהרה ה' אלוקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול

שמחה קול חתן וקול כלה.. משמח חתן עם הכלה (כתובות ט, א)

וצירך להבין הטעם לשינוי לשון הברכות שמתחלה אמר משמח חתן וכלה ואחר כך אמר עם הכלה. וההבדל ביניהם הוא ד"עם" הוא לשון טפל, היינו שעיקר השמחה היא אצל הכלה, והחתן הוא טפל לשמחתה ומקבל ממנה, משא"כ משמח חתן וכלה הוא כפי הסדר שהשמחה היא אצל החתן, והכלה היא מקבלת ממנו.

והענין הוא, דמה שאומרים משמח חתן וכלה קאי על זמן הזה, ומה שאומרים עם הכלה קאי אלעתיד דהיינו אחר שכבר אמר מהרה ישמע דהיינו בביאת הגואל או אח"כ אומר עם הכלה.

ולהבין הטעם מפני מה אמר על לעתיד דוקא עם הכלה. יוכן בהקדים דהנה חתן וכלה (איש ואשה) הם בחינת משפיע ומקבל, שזהו מה שהקב"ה נקרא איש וחתן, וכנסת ישראל נמשלה לאשה וכלה. ושתי בחינות אלו דמשפיע ומקבל ישנן במדות העליונות גופא, דשש מדות מחסד עד יסוד הנקראים בספרי הקבלה בשם זעיר אנפין - הן בחינת זכר (איש, חתן, משפיע), ומדת המלכות היא בחינת נקבה (אשה, כלה, מקבל), דכל ענינה של מדת המלכות הוא לקבל את האור מהמדות שלמעלה ממנה ולהמשיכו למטה, שלכן נמשלה מדת המלכות ללבנה, שאין לה שום אור מצד עצמה וכל אורה היא מקבלת רק מן השמש.

אמנם, סדר זה שהמלכות היא בבחינת מקבל מהספירות שלמעלה ממנה הוא רק בזמן הזה, שאז המלכות מקבלת את אורה מהמדות (זעיר אנפין), שהן מקבלות מספירת הבינה הנקראת אימא (אם הבנים), והיינו על דרך נפש האדם שהמדות הן תולדות השכל, שכשאדם מבין שדבר מסוים יגרום לו הנאה ועונג אזי יתעורר באהבה ותשוקה בלב להשיג אותו דבר.

אבל לעתיד נאמר אשת חיל עטרת בעלה, היינו שבחינת המלכות תהיה ותתעלה להיות עטרה לבעלה דהיינו למעלה מן המדות המשפיעות לה בזמן הזה.

והטעם לזה הוא על פי מה שכתוב בספר יצירה, "נעוץ סופן בתחלתן" והיינו על דרך המאמר "סוף מעשה במחשבה תחלה", דתחילת מחשבתו ורצונו של אדם מתקיימת רק בסוף העשיה, וכמו בבנין בית על דרך משל, שבתחילתו וגם באמצע המעשה לא באה תכלית הכוונה, ורק בסיום האחרון של הפעולה אז רואים את תכלית הכוונה שהיתה בתחילה. וכך למעלה דמה שבא בסוף ותחתית כל המדריגות הוא הוא

מה שעלה לפניו יתברך במחשבה תחילה.

ותוכן הענין הוא כמבואר בתניא פרק לו שעולם הזה הגשמי שאין תחתון למטה ממנו הוא הוא תכלית בריאת כל העולמות, ותכלית האצלת הספירות, כלומר כל תכלית ענין ההשפעה וההמשכה של אלקות היא כדי שהאור יתקבל ויוקלט אצל המקבל, ולכן רואים שדוקא על ידי שהאור נקלט אצל המקבל הרי זה מעורר תוספת אור גם אצל המשפיע, כמאמר חז"ל מתלמידי יותר מכולן.

ולעתיד לבא יתגלה כיצד המלכות היא היא תכלית הכל, והיא מושרשת בתחלתן במחשבה תחילה, וזהו שעל ידי האשה (מלכות, בחינת מקבל), יומשך אור חדש (עטרה) גם במדות העליונות (בעלה, בחינת משפיע).

(על פי תורה אור ויגש מד, ד. עם פירוש חסידות מבוארת)

עשה טוב לפני סור מרע

תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה בית שמאי אומרים כלה

כמות שהיא ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה (כתובות טו, ב-ג, א)

הנה כלה הוא בחינת כלתה נפשי, דהיינו כלות הנפש שיש בכל ניצוץ נשמות ישראל ליכלל ולידבק בה' יתברך.

ואהבה זו ישנה בהם בתמידות, אפילו בפחותי הערך עמי הארץ ועוברי עבירה אלא שאהבה זו אינה מורגשת בנפשם בבחינת גילוי, והיא רק בבחינת מקיף מלמעלה.

ובאופן איך להוציאה מההעלם אל הגילוי להיות מאיר בנפשם בבחינת גילוי - בזה נחלקו בית שמאי ובית הלל, להיות בית שמאי שרשם מבחינת הגבורות עליונות, על כן נקראים שמאי כענין שאמרו רז"ל על הפסוק ושם דרך כו' כל השם אורחותיו, דהיינו ששוקל דרכיו איך ומה הוא, היינו שההמשכה מלמעלה היא לפי ערך הסור מרע בתחילה, וזהו כלה כמות שהיא כלומר כמו שהיא העלייה מלמטה מבחינת אתכפיא אם רב ואם מעט, כך יהיה המשכת בחינת גילוי כלות הנפש בנפשו.

אבל בית הלל שרשו מהחסדים חולקים על בית שמאי ודעתם היא שההמשכה לא תהיה לפי ההעלאה, אלא אדרבה תחלה יהיה המשכה מלמעלה למטה ואז ממילא יפלו כל החיצונים שלא לה' המה, והיינו שהעשה טוב יהיה קודם לסור מרע, כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, ועל כן נקראים הלל, מלשון פָּהֵלו נרו עלי ראשי. וגם הלל מלשון שבת והליל דהיינו על ידי שבחים בהתבוננות גדולת ה', ממילא יפול הרע.

(על פי לקוטי תורה שיר השירים מח, ב-ג)

ה"מקח" של הקב"ה

אמרו להם בית הלל לבית שמאי, לדבריכם מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו בעיניו או יגנונו בעיניו, הוי אומר ישבחנו בעיניו, מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת

עם הבריות (כתובות ט, א)

בית הלל, מלשון פָּהֵלו נרו, היינו שהם מאירים את הפנימיות בכל דבר, ולדעתם גם בנוגע לפועל בעולם הזה, הפנימיות היא הקובעת, ולכן סבורים הם שבפנימיות כל יהודי טוב הוא, "כלה נאה וחסודה".

וההוכחה וההסברה לכך היא - "משל לאדם שלקח מקח... מן השוק ישבחנו בעיניו כו'": מאחר שהקב"ה לקח "מקח" זה, שהרי הוא בחר בעם ישראל - ברור שהמקח הוא בעצם טוב וקדושה, ואף שבחינוניות אין זה נראה וניכר, אין בכך כדי לשנות את המציאות האמיתית, שבפנימיות ובעצם הוא טוב - כיון שברור שה"חתן" (זה הקב"ה) בחר ולקח מקח זה, ודאי הוא שזוהי "כלה נאה וחסודה"!

אלא שכאן נדרש התנאי שתהיה דעתו "מעורבת עם הבריות":

מי שהוא מעורב עם הבריות, היינו שיש לו הכרה וידיעה מקרוב אודות המעמד ומצב בעולם הזה על כל הנסיונות שבו וכו', הדבר ברור שיבוא ויגיע אל האמת, שזו "כלה נאה וחסודה"!

(על פי אוצר לקוטי שיחות יתה ד לפרשת תרומה)

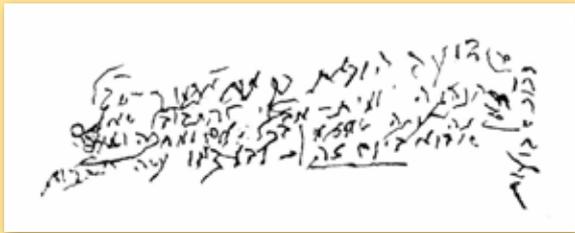
תכנון העתיד לצד הציפייה לגאולה

מענה לשאלה - האם תכנון העתיד אינו עומד בסתירה לאמונתנו בביאת המשיח? ידועה הוראת כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר, שצריכה להיות הנהגה יומית ובהתאם לנדרש בזמן הגלות - מבלי להתבלבל שאמר זה-עתה שמאמין בכל יום ומחכה ומצפה שיבוא [המשיח] ביום זה. ובעצמו עשה תכניות על זמן רכמה וכמה שבועות.

פתקים

משולחנו של הרבי

יפוצו מעיינותיך חוצה

ביקור בספריית 'מעיינותיך' / בנימין ליפקין

מי שמתנהג בחסידות

בדרכי החסידים • כרך שני בסדרת הספרים הכוללת את התועדויותיו של 'החוזר' הגאון רבי יואל כהן זצ"ל

ידי משיח, ובטעמימה זו ישנם כמה וכמה שלבים. היא מתחילה עם גילוי החסידות על-ידי הבעש"ט, וממשיכה ביתר שאת עם התייסדות חסידות חב"ד שחרתה על דגלה את מימוש הדרישה "יפוצו מעיינותיך חוצה".

חלק שני - לימוד החסידות ופעולתו. חלק זה כולל מגוון רחב של תיאורים וביאורים אודות ההשפעה המרוממת של לימוד החסידות על כלל אישיותו של האדם, ועל השינוי העצום שהוא מחולל בגישה ובהסתכלות על כל עולם המושגים של הלומד. והכל שזור בסיפורים, משלים, תיאורים ואמרות חסידיות מגדולי החסידים בדורות הקודמים.

חלק שלישי - דור אחרון לגלות. הרבי עסק יותר ויותר בהכנת העולם לגאולה ובהשרשת האמונה והציפייה לביאת המשיח בבני ישראל כדבר מוחשי וממשי שעומד להתקיים בפועל, ובשנים האחרונות אף בישר על היות העולם מוכן לגאולה והיות זמננו זמן הגאולה ממש.

חלק רביעי - בדרכי הלימוד. בהזדמנויות שונות, ר' יואל סיפר אודות כמה מגדולי ישראל האחרונים ודרכי לימודם, תוך שהוא מבאר בקצרה את מאפייני הלימוד השונים הקיימים בתורתם. בין הדברים, היה מציין ומתאר מעט את דרכו המופלאה של הרבי בלימוד התורה, נגלה ופנימיות, בכמה וכמה היבטים. כאן סודרו הדברים ונערכו ברצף אחד לתועלת הקוראים.

חלק חמישי - הנגינה החסידית. בתוכן עניין הנגינה ושייכותה לעבודת החסידות בכלל, וכידוע פתגמו של הרה"צ ר' הלל מפאריטש שחוש בנגינה קשור עם חוש בחסידות. הפרק השני עוסק בסיפורים, עובדות ואמרות בקשר לניגונים של רבותינו נשיאינו - "הניגונים המכוונים".

חלק שישי - לקט סיפורים שסיפר ר' יואל בהזדמנויות שונות במגוון נושאים. חוויה רוחנית עילאית צפויה לכל המעיין בספר.

התועדויותיו של 'החוזר' הגה"ח רבי יואל כהן זצ"ל נודעו לשם דבר. תלמידיו הרבים במשך עשרות השנים, זוכרים אותן כמלאות תוכן חסידותי עמוק. התועדויות אלו עסקו בהסברת דרכי החסידות ואורחות החסידים, והן לוו בסיפורים על חייהם של גדולי חסידי חב"ד בדורות הקודמים, בפרט בדור הקודם, שהיו מסורים לחלוטין לעבודת החסידות, כל אחד לפי עניינו וערכו ובהתאם לסגנונו המיוחד, וכל תוכן חייהם היה שזור בדביקות פנימית לרבתייהם.

ר' יואל גם אצר בזיכרונו אוצר גדול של סיפורים ופנינים מאירועים שונים שהתרחשו בבית חיינו במשך כל שנות נשיאותו של הרבי, ועובדות שונות אודות משפחת בית רבי.

התועדויות אלו סודרו ונערכו בחלוקה לנושאים שונים בשני הכרכים המהודרים של סדרת בדרכי החסידים היוצאת לאור על ידי 'מעיינותיך', אשר באופן בלעדי קיבלה את רשותו של ר' יואל להוצאת והדפסת התועדויותיו, כידוע לכל גודל דקדוק והקפדתו על הדפסת דברים בשמו.

הכרך הראשון של הסדרה יצא לאור בשנת תשע"ה, והוא מרכז שני תחומים יסודיים בדרכי החסידות: עניין ההתקשרות לרבי, ועניין ביטול היש. בנוסף, מובאים בו זיכרונות רבים משנות האור בבית חיינו, כבר מהתקופה הראשונה לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, ופנינים וסיפורים על משפחת בית רבי ומחיהם של גדולי החסידים בדור הקודם.

הכרך השני עומד לצאת לאור בפעם הראשונה לרגל יום היארצייט הראשון של "בעל השמועה", ו' מנחם-אב תשפ"ב, והוא נחלק לשישה חלקים.

חלק ראשון - התגלות החסידות כהכנה לגאולה. כידוע, התגלות החסידות היא 'טעמימה' והכנה לגילוי האור העליון שיתגלה בגאולה על-

חדש!

חדש

כל ספרי 'מעיינותיך' וגיליונות 'כי קרוב' מחכים לכם בכל סניפי רשת 'אור החיים' ברחבי הארץ

ירושלים: ירמיהו 13. שאולזון 49 הר נוף. הפסגה 45 בית וגן. בר אילן 4. חבקוק 2. בני ברק: רבי עקיבא 152. רבי עקיבא 68. הרב כהנמן 64. נחמיה 28. אהרונביץ 12 מרכז רימונים. בית שמש: יהודה הנשיא 6. נחל ניצנים 3. מודיעין עילית: חפץ חיים 7. שדרות יזחאל 2. אשדוד: יהודה הנשיא 8. הורקנס 8. ביתר עילית: הר"ן 9. אלעד: יהודה הנשיא 94. פתח תקווה: רוטשילד 75. נתניה: משה הס 18. נתיבות: הרמ"ם 13. חיפה: מיכאל 27.

